

(سہروا)ی

چ بکہم؟، چی بکہم؟، چ بکا؟

لہ

شيعری شاعيراندا

نامادہکار/ زريان سہرچناری ۲۰۱۸

پياداچوونہوہ ۲۰۲۴

سەروا: بە ئینگیزی: ((Rhyme)، بە عەرەبی: (قافية) بریتییه لەو دەنگە ئیکچوانە
کە لە کۆتایی دوو وشە یان زیاتر لە شیعردا دووبارە دەبنەوه، بە مەرجیک ئەو دەنگانە
بەشیک لە وشەکان بن و واتای سەر بەخۆ نەگرن. زۆرتر لە کۆتایی بەلەکان یان
بەیتەکانی شیعەر و ستراندا دیت، بۆ وینە لە ئەم دێرە شیعەرە دا:
"بەدەر بە دەری یان لە مائی خۆم
لە خاکی عەرەب، لە ئێران و رۆم"
وشەگەلی "خۆم" و "رۆم" سەروان.
ناوەکانی تر: لە زمانی کوردیدا بۆ وشەیی سەروا ئەم ناوانەش بەکار دیت: بەشاوەند،
بەشاقەند، پاشبەند، پاشۆل، پاشل، قافییه. (ویکیپیدیا)

سەروادار: السجع

سەروادار: گونجان و یەکبوونی دوو بڕگە یە لە پیتی کۆتایی وشە چاکتریشی ئەوهیه
بڕگەکانیان یەکسان بن. (بە هاری رەوانبێژی/ موحسین ئەحمەد مستەفا گەردی)

سەروادار: ئەوهیه کە دوو هە ئۆیسی پەخشان یا پتر لە سەر یەک پیت یا پتر بوستن،
سەروای هە ئۆیستەکان وەکوو سەروای هۆنراو وایە، ئەوهنده هەیه لە هۆنراو ودا دەبی
کیشیشیان یەک بیت بەلام لە پەخشاندا مەرج نییه. (رەوانبێژی لە ئەدەبی کوردی دا؛
بەرگی ٢/عەزیز گەردی)

به نووری باده که شفی زولمہتی تہ قوا نہ کہم، چ بکہم؟
به شہ معینکی وہا چاری شہویکی وا نہ کہم، چ بکہم؟
لہ خہزنہی دلمدا ہہرچی ہہیہ، ہہر داغی سہودایہ
دہسا نہم نہقدہ دہردی عیشقی پی سہودا نہ کہم، چ بکہم؟
لہ گہل دہستی مہ لا ری ناکہوی زونناری زولفی یار
وہکوو (شیخ) ئیختیاری مہ زہہبی (تہرسا) نہ کہم، چ بکہم؟
لہ ری نہو شوخہدا خوم کردہ خاک و پی نہنا پیما
دہسا خاکی ہہموو عالہم بہ سہر خوما نہ کہم، چ بکہم؟
دہمیکہ شاری پشوری مہ حہ بہت مات و خاموشہ
به قانونی تہ جہ نون شورشی ئینشا نہ کہم، چ بکہم؟
لہ چاوا، نم نہما بو گریہ، نوبہی سوجدہ بہردہریہ
سیاساٹم نہ بارہ، نویژی ئیستیسقا نہ کہم، چ بکہم؟
لہ سہر توم دوشمنہ دنیا، قہزیبہم (مانع الجمع) ہ
کہ تہرکی تو نہ کہم، تہرکی ہہموو دنیا نہ کہم، چ بکہم؟
بہ جی ماوم لہ یاران، نابہ جی ماوم، نہ جہل! زوو بہ
به مردن لہم قسووری ژینہ ئیستیعفا نہ کہم، چ بکہم؟
نہوا لہیلا بہ روژی حہشر نہدا وادہی لیقا (مہ حوی)!
ہہتا قامی قیامت، ناہ و واوہیلا نہ کہم، چ بکہم؟

ئه‌رى دڭ بى شهربابى له‌على گولڤه‌نگت له‌ گول چ بكا؟!
 كه جيلوهى گول له‌ گولشه‌ندا نه‌بى، بولبول له‌ چل چ بكا؟
 كه هه‌نگيرسا له‌ نوورى باده شه‌معى حوسنى جانانه
 نه‌چيته سهر ته‌ريقه‌ى هه‌زره‌تى په‌روانه، دڭ چ بكا؟!
 به ئاهم گهر په‌قيبانته بسوتين ئه‌ى گولى په‌عنا
 مه‌ره‌نجه، تو خوا شوعله له‌ ئاقارى چقل چ بكا؟!
 هه‌تا ماوه ده‌بى ئه‌شكى نه‌دامه‌ت داوه‌رينى چاو
 عه‌ره‌ق ريتن نه‌بى، شه‌خسى له‌ كارى خو خه‌جه‌ڭ چ بكا؟!
 سه‌فه‌ر جانيزنييه، با بو هه‌ره‌م بى، له‌و به‌روبوومه
 فه‌قه‌ت مه‌جزووبى زنجيرى نه‌سيبى ئاو و گل چ بكا؟!
 فه‌له‌ك هه‌رگا كه‌سيكى هه‌لبىرى، وه‌قتى هيلاكه‌تبييه
 كه سهر بو گه‌يينه په‌ت بى، پى له‌ كورسى و ئه‌سكه‌مل چ بكا؟!
 له‌ عوششاق و په‌قيب ئه‌و شوخه‌ چاوى لوتفى وه‌رگيڤرا
 كه ئاسك ئاده‌مى يا سه‌گ ببينى، غه‌يرى سل چ بكا؟!
 چ حاجه‌ت نه‌رگسى مه‌ستت بكه‌م وه‌سفى به‌ مه‌خمورى
 كه چاوى سورمه‌كيشراوى خودايى بى، له‌ كل چ بكا؟!
 له‌ هه‌ر جييه‌ك هه‌ئى خورشيدى عيشقى گولڤروخان (مه‌حوى)
 ئه‌گه‌ر عه‌قلى بى، له‌و جيگه‌ ئاونگى عه‌قل چ بكا؟!

له فیتنه‌ی نازی غه مزه‌ی چاوی فه‌تتانی خوا چی بکه‌م؟
له ئیشتی عه‌قره‌بی زولفی په‌ریشانی خوا چی بکه‌م؟
له سه‌فچه‌ی روومه‌تم یه‌ک جی نه‌ما بی زه‌خمی په‌یکانی
له حه‌مله‌ی فه‌وجی رووسی تیری موژگانی خوا چی بکه‌م؟
به زولفی، سوچی رووی پووشی که قیبله‌ی نه‌هلی ئیمانہ
له جه‌معی سوچ و شام و کوفر و ئیمانی خوا چی بکه‌م؟
وه‌کوو بارامی گووره، تورکی چاوی بو نیشانه‌ی دل
له خوشلیدان و پرپیگانی په‌یکانی خوا چی بکه‌م؟
له شه‌ودا ماهی رووی ده‌رکه‌وت و زوو هه‌له‌ات و نه‌مزانی
له بی میهری روخی وه‌ک ماهی تابانی خوا چی بکه‌م؟
نه‌گه‌ر چی شیوه‌یی شیرینی جه‌زی دل ده‌کا هه‌رده‌م
له حه‌رفی تالی لیوی شه‌ککه‌رئه‌فشانی خوا چی بکه‌م؟
هه‌تا‌کوو هه‌لنه‌کات بو ره‌فعی زولمه‌ت شه‌و چرای کوئی
له ره‌مزی خالی شین و له‌علی خه‌ندانی خوا چی بکه‌م؟
له‌سه‌ر سینه‌ی به‌ناهی من شکا چینی سه‌ری زولفی
له په‌رژینی شکاوی باغی سیوانی خوا چی بکه‌م؟
له دوکانی خه‌یالمدان نه‌ما جنسی غه‌زهل نه‌مرو
له بو فه‌رشی سه‌ریری ته‌ختی نه‌یوانی خوا چی بکه‌م؟
نه‌خوشم بی نه‌باتی لیوی، من موشکیل نه‌جاتم بی
له بو ماچی وه‌کوو ده‌رمانی لوقمانی خوا چی بکه‌م؟
له شو‌رشدایه مورغی دل، به ئومیدی نه‌سیمی گول
له بو عه‌تری غوباری چاکی دامانی خوا چی بکه‌م؟
ده‌می بو من نه‌بوو سه‌یری که‌ناری گوئشه‌نی وه‌سلی
له بی‌ره‌حمی ره‌قیب و جه‌وری ده‌ربانی خوا چی بکه‌م؟

ويسائى بؤ ره قيب و دهردى هيچراني به (نارى) دا
له رهسمى بئ وهفايى و عهد و پهيمايى خوا چى بکهه؟

****

له دارولحوزنى دوورى، ئيختياري غهه نه کهه چى بکهه؟
به بئ مه عشوقى شادى، دهس له مل ماتهه نه کهه چى بکهه؟
ره ئيسى تاقمى به دبه ختى سه ختى کيشى نه ييامه
وه کوو وه حشى له زومرهى نه هلى عوشرهت ره نه کهه چى بکهه؟
که نهى سينه وهک جو شى سه ماوهر بئ له جونبوش دا
له جيگهى چا له دلما خوئينى چه رگه دهه نه کهه چى بکهه؟
نه بوو بؤ من دهمن غونچهى سروورى گوئشهنى وهسلت
له خارستانى هيچرت خارى ميحنهت جهه نه کهه چى بکهه؟
بيابانى فيراقت وادييهكى گهرم و بئ ناوه
قه ناعهت گهر به نه شكى ئاته شى گريهه نه کهه چى بکهه؟
موشه وهش بوو به مه سرووتهى نه لهه نه وقاتى ئيرانه
به سالارى خه يالت فيكرى ده فعى غهه نه کهه چى بکهه؟
له شوعلهى ئاقتابى ته لعهتت يهک مانگه مه حرومه
له ژير بارى غهه ما پشتم هيلالى خهه نه کهه چى بکهه؟
دلهم وهک ئاش و دهردهم ئاشه وانه بؤ مزهى ميحنهت
سرووشكى ده مدهمى چاوم، به سه يلى چهه نه کهه چى بکهه؟
له بؤ ميحراجى وهسلت بئ بوراقتى پرتهوى لوتفت
له کولبهى ميحنهتى عهزمى حزوورت کهه نه کهه چى بکهه؟
عرووسى فيكرى (نارى) زيوهرى ته حسيني مه هموده
به بئ زيوهر دهسا بووکی ته بيعهت زهه مه کهه نه کهه چى بکهه؟

(۳) نەدیم

لە تۆماری نەهاتی بەختی ئەزەل چ بکەم؟
لە چوونی رۆح و نەهاتی ئەجەل چ بکەم؟
بە غەیری تائی نەمدیوه دەوایه هەبێ بۆ دەردی
کە مەهی نەبێ لە شیرینی عەسەل چ بکەم؟
کە دی رەقیب شیعرم مەتەحی جوانی یارە
وتی من غەزالم هەبێ لە رەوانی غەزەل چ بکەم؟
بە یارم وت کە دڵ جیتە فەرمووی تەماشای ئەم شیتە
لە بەیتی پڕ لە ئەحزان و خاپور و بێ عەمەل چ بکەم؟
تەشریفت بێنە کەلامت تەبشیری بۆ مە هیئەبێ
دەسا زوبە ئەجەل تخوا لەم ژینە بێ ئەمەل چ بکەم؟

نهکهه چي بکهه؟

که من بوم دهس نهدا رهندي دهسا تهقوا نهکهه چي بکهه؟
نهسيري زولفي تاتانم، که واوهيلا نهکهه چي بکهه؟
له کونجي سومعهي زوهدم، هزاران شيخ شاگردمه
له شيخ بهدتر هه موو سهرفي قهدي تهرسا نهکهه چي بکهه؟
نه لين مه جنونئ زوو شهيدا به بالاي سهولئ لهيلا بوو
مني شهيدا فيداي بالات، نهگهر لهيلا نهکهه چي بکهه؟
نه مه حويم تا که مه جو بم، نه ناليم تا بنائينم
به شوري شيعري شيرينم، فهلهک شهيدا نهکهه چي بکهه؟
له نهوسافي سه لاهه ددين قه له مماندوو بووه نه مجا
نهگهر وهسفي خه رافاتي کوري کيسرا نهکهه چي بکهه؟
خه يالم وايه بيري دل، له عوودي سينه ما دهرخه م
له بو نهه هوزه جيماوه، دهنگئ بهرپا نهکهه چي بکهه؟
له گوشه ي باخي کوردستان هزار قانع به بولبول بوو
له باتي باخه وان نه مرو، که خوم ريسوا نهکهه چي بکهه؟

سوزي عيشق

له سوزي عيشقدا سووتام که سي يارم نه بوو جاري
قوري نهه خاک و سه حرايه به سه رخودا نهکهه چي بکهه؟

یاری دل روبا

دلّم زنجیر نه کهم نه ماما، له یاری دل روبا چی بکه م؟
رهگم وشکه وهکوو پووشه، له قووهی کارهبا چی بکه م؟
که من پیّم پر له خاری میحنه ته هه تا کوو بهر نه ژنوم
قهدهم نه نداز نه کهم بو لات له گه لّ کهوشی وهسا چی بکه م؟
له رۆژ بیزارم و مه حره م به من هه ر تاریکی شه و بوو
که سیبهر هه ر ره قییم بی، له رۆژی ناشکرا چی بکه م؟
سواری ره وره وهی مه رگم، نه چم بو به زمگاهی گور
نولاخی عاریه م ناوی، له مهیدانی فه نا چی بکه م؟
دهمی کوژراوی نه برۆتم، دهمی خنکاوی نه گریجه ت
نه بی تاوی خه میکم بی، له یاری بی به قا چی بکه م؟
به ناوی تیغی نه برۆت، شوریا جه ور و گونا حانم
له ریوه جه ننه ته جیگه م، له دیوانی جه زای چی بکه م؟
خه یالّم بوو له سه ر نه مری برام ته رکی مه عاسی که م
نه بینم خوی ریا بازه! له تا عاتی ریا چی بکه م؟

بە جۆشى دىل

بە جۆشى دىل ئەگەر ئاور لە دنيا بەر نەدەم چىكەم؟
بە نوورى تۆبە پووى رەشم پوناك نەكەم چىكەم؟
دەبا ھەستم ھەتا ماوم مەدانى چۆل و سەحرا بەم
لە دەروازەى موحەمەد گەردەنى خۆم دانەخەم چىكەم؟
لە رىنگەى مەككە و تاييف وەكوو سەگ گەر نەلورىنم
لە مەحشەر چونكە بى نەقدم ئەگەر زارى نەكەم چىكەم؟
مەدینەى تۆبە جىگايى دەخالەت يا رەسولولاه
لەكەم دەستى دلى من روو لە نەينەوا نەكەم چىكەم؟
مونافىق ھەر منم رەحمى بفرموو يا ئەبەلقاسم
لە سەر پردى سىراتا تۆ نەجاتم گەر نەدەى چىكەم؟
رەفيقانم مەلین ناساغە دەشتى سا چ تەدبىرى
كە تەدبىرىش دەكەن تەدبىرى عەفوم بۆ نەكەن چىكەم؟

چ بکەم؟

بە یادی شەمعی روخساریکی، دل ئیحیا نەکەم چ بکەم؟
بە شەوقیکی وەها چاری شەوی یەلدا نەکەم چ بکەم؟
وەکوو مەجنوونی مائکاول دەروودەشت بۆتە مەئوای من
لە حەیفی عاقلان خۆم شیتی رووی لەیلا نەکەم چ بکەم؟
لە کۆری عیشقبازانانە ماوہ قەدری رۆح و سەر
وەکوو پەروانە بۆ رووی ئەو بە رۆح سەودا نەکەم چ بکەم؟
دەئین یار خاکی بەرپیی سورمەییە بۆ چاومی دینم
بە کویرایی رەقیبی لامەزەب، ئەی وا نەکەم چ بکەم؟
بە شەرتی بیته لام شەرتە سەرم دانیم لە پیناوی
ئەگەر بۆ گاوەردوون، رۆح و سەر ژیرپا نەکەم چ بکەم؟
لە دوری وی گەدام و دیتە لام وەک شا دەبینم خۆم
لە چون و هاتنی، خۆم وەک گەدا، وەک شا نەکەم چ بکەم؟
ئەگەر با بۆنی تۆ بیئی (ئیمامی) وا دەئێ گیانە
کە من رۆح و سەرم قوربانی رینگەیی با نەکەم چ بکەم؟

عەزیزی میسری دڵ

دەئین گیراوه ئەوڕۆکە عەزیزی میسری دڵ، چ بکەم؟
لە پاش ئەو من لەگەڵ دڵ، شیت و پیتی و بەکۆڵ چ بکەم؟
ئەووە جوان و جەیل و پاک و خاوەن، بۆ چی گیراوه؟
منی پیری پەشیمان و گونەهکار و خەجەڵ چ بکەم؟
نەماوە باغ و ڕاغ و ڕەونەقی سەحرا، خودا مەرگێ
گوئووکات چوو لەبەر ئەو، من لە دەشتی پڕ چقل چ بکەم؟
لە باغیکدا کە گۆڵ ڕۆیی بە تاراجی خەزان، جا من
وہکوو بولبول نەسووریم داربەدار و چلبەچل چ بکەم؟
گرانە دەردی دووری، بەم لەشە چون هەنگرم یاری
زەعیف و پیر و بی هیز و قووت، بی شان و مل چ بکەم؟
(ئیمامی) هیندی خەم خوارد، عادتێ پێ گرتووہ یارەب!
دەسوڕی بی وچان، گێژە و لە دەردی چەرخ و خول چ بکەم؟

بارگهی یاران

دیت و رادهبرئ وهکوو سهروی رهوان من چیبکه م؟
که بهقووربانی نهکه م رۆحی رهوان من چیبکه م؟
قهدی نه و شوخه وهکوو دووخ و خهدهنگه نهفسوس
پشتهکه م کومه وهکوو مائی کهوان من چیبکه م؟
تازه ههنگاوی شلم کوانئ دهبی بو شهوراو
جوانه زورجوانه بهئ رهوتی کهوان من چیبکه م؟
زهبری ئاوزهنگی برا و شل بووه دهستی جلهوم
دی دهنای پرمهیی بۆر و بدهوان من چیبکه م؟
ژوانی خوئی هه رهتی لاوهتی دیته خهونم
کاتی ئاویلکه لهگهئ زیندهخهوان من چیبکه م؟
شه و ههتا رۆژی له بهر ئیشی لهشم ناله م دی
دیته گویم دهنگی (گه لو) و (نیوه شهوان) من چیبکه م؟
بارگه یان تیکه وه پیچا و بهرئ بوون یاران
له دنئ وا بهتهنئ پاشی نهوان من چیبکه م؟
ژیانی من ئیسته وهکوو خوئی دهمی زهرده پهره
پیم نهما تین و گور و هیز و تهوان من چیبکه م؟
(سروه) هات خونچه گوئی باخی نهدهب پشکووتن
باخهوانی گهره که تازه جهوان من چیبکه م؟
ئاو نه بوو نه و دهمی (هیمن) مه لهوانی کورد بوو
ئاو شوکر زوره وهرن زوو مه لهوان من چیبکه م؟

(۸) ھەژار ۱۹۲۱-۱۹۹۱

ئەگەر ئاۋھا نەكەم چ بکەم؟

ئە كەركووكم بە ئاب، ئارەق ئەبەر گەرما نەكەم چ بکەم؟
كە بەرچایی بە ماستی شل، بە پیالیك چا نەكەم چ بکەم؟
ھەموو رۆژی سەعاتی دوان نەبی، ئاوی ئوتیل دەپرن
ئەگەر تەرخی دەموچاۋ شتن و ئیستینجا نەكەم چ بکەم؟
ئە ھوت و نیو دەبی بۆ كار بچەم، ریم چارەگیك دوورە
ئە ھوت و چارەگیكرا شانی بۆ پیدا نەكەم چ بکەم؟
ئە (دارك رووم) ی پر ھالو و بین ناخۆش و بی مەنفەز
ئەگەر چەند تەبع و تەكبیریکی بۆ (سۇنا) نەكەم چ بکەم؟
ئە دواز دەی دیمەوہ برسیمە ماندووم قرقرە ی زگمە
كە ورگی لامەزەب تا مل پری شۆربا نەكەم چ بکەم؟
بە ماستاویکی شین و تامنەدار، یان ئاۋہ بەفری زۆر
بە دوو ھیشوو تری، یان گرکە بۆری با نەكەم چ بکەم؟
ئیتەر ھەر بانگی تەنزىلاتە یان شەربەت بە دوو فلسە
ئە جینگە ی خەو جنیودان، داد و واوہیلا نەكەم چ بکەم؟
سەر ئیۋارە دووبارە کارە تا شەو کاتی ھوت و نیو
ئە باتی سینەما و گەردش بەرەو خەو را نەكەم چ بکەم؟
شمەك ھە لگرتنە بۆ بان و خۆدانە بەعەرزیدا
ھەتا خەو دوو قسە ی قۆریش دەگەل شوکرا نەكەم چ بکەم؟

ته خمیسی (بارگهی یاران)
هه ژار شیعی مام هیمنی ته خمیس کردوو

ژارگهی ماران

به ره به پوچکەش ههیه سه رمامه! شهوان من چ بکه م؟
ئه م مندا لانه که بی کراس و کهوان من چ بکه م؟
دئی بردووم کچه تیوی که رهوان من چ بکه م؟
دیته و راده بری وه کوو سه رووی رهوان من چ بکه م؟
که به قوربانی نه که م رووحی رهوان من چ بکه م؟

من نه شه رقیم و نه غه ربیم و نه نه مریکی، نه رووس
نه موسوئمانی به راستم و نه جووم و نه مه جووس
پیر و زورهانم و خورپهی دی دلم بو کچی لووس
قه دی نهو شوخه وه کوو دووخ و خه دهنگه نه فسووس
پشته که م کو مه وه کوو مائی کهوان من چ بکه م؟

سه ره له رزوک و قوول و چوکه شل و زگ په نه ماو
لاملم خواره پشوم سواره پرورش و کزه چاوم
چوار په لم شل بوو له شیشم بوته لانکه شکاو
تازه هه نگاوی شلم کوانی ده بی بو شه وراو
جوانه زورجوانه به ئی رهوتی کهوان من چ بکه م؟

به زگی برسی خهوم نایه هه رچه نده وهرکهوم
ناره زوم هه ر نه وهیه نانی گهرم بیته خهوم
وهکی رهشکیکی رزیو پسپسه گش قه لف و گهوم
زهبری ناوزهنگی برا و شل بووه دهستی جلهوم
دی دهنه پرمهیی بۆر و بدهوان من چ بکهوم؟

دم دمی چی؟ نهوه دوینی بوو نه من زۆر کهونم
دایکه وای رهحمهتی! نهوسایه کوتابووی تهونم
وشک و رهق بومهوه تازه دهگهریم بو شهونم
ژوانی خووشی هه رهتی لاهوتی دیته خهونم
کاتی ناولکه دهگهل زینده خهوان من چ بکهوم؟

خه لکی پیی وایه له خوشیانه ههراو گاله م دی
نا براهه م له دهستی زالمه کانه زالمه دی
ورتهیی کونه برینانی ده م ناوله م دی
شه و ههتا رۆژی له بهر ئیشی له شم ناله م دی
دیته گویم دهنگی گهل و نیوه شهوان من چ بکهوم؟

له چیا یان و له دهشتان و له لادی و شاران
هیچ شتیکی نیسته نه ماوه وهکوو جاری جاران
دهوهره سهیری به رۆژی مژ و گوپال باران
بارگه یان تیکه وه پیچا و به ری بوون یاران
له دنن و به تهنی پاشی نهوان من چ بکهوم؟

دهچمه لای ههركهسی بۆ كارێ دهئێ كویڕ و كهڤه
یهك دهئێ لاچۆ له بهر چاو ئهوی تر ئیژی ههڤه
ئهوی بۆم ماوه تهوه چاوی تهڤ و پیستی گهڤه
ژیانی من ئیسته وهكوو خۆری دهمی زهرده پهڤ
پییم نهما تین گوڤ و هیژ و تهوان من چ بکهم؟

خۆم وه کوو زهڤنه قوته و زارۆله کانیس روتن
حهوتی وام ههن که دهمی خواردنی وهک حه و حوتن
دوینی ئیواری له سه ربانی هه لم خست توتن
(سروه) هات خونچه گوئی باخی ئه ده ب پشکووتن
باخه وانی گه ره که تازه جهوان من چ بکهم؟

خاله باس یادی به خیر ئه و دهمی داکي مردبوو
ههروهها وشک و برینگ نایه قهبر نهی یشته بوو
دییه کهی ئیمه هه مووی دیم و ته لان و گرد بوو
ئاو نه بوو ئه و ده می (هیمن) مه له وانی کورد بوو
ئاو شوکر زۆره وهرن زوو مه له وانی من چ بکهم؟

***

(۹) هیرش ۱۹۵۱-۲۰۱۳

تیته لکیشی شیعی (بارگهی یاران) هیمن،

شارگهی یاران

دۆست و یاران که هه موو سه ربه هه وان من چبکه م؟
نه له مان سیله نیگایه ک، نه له وان من چبکه م؟
ئه چه جیژوان به خه یال، خوینه ره وان من چبکه م؟
(دیت و راده بری وه کوو سه روی ره وان من چبکه م؟
که به قوربانی نه که م پووحی ره وان من چبکه م؟)

به رهوش چه شنی فریشته، به به ژن وهک قینووس
به نه خش جه وهه ری جوانیی، دله که م وهک ده سنووس
شوخی شوخی دلی بردم، سه ری پیری به خسووس
(قه دی نه و شوخه وه کوو دووخ و خه ده نگه نه فسووس
پشته که م کوومه وه کوو مائی که وان من چبکه م؟)

یادی نه و دهوره به خیری که له سه ر قه ولی گراو
دامده گرت سه نگه ری جیژوانی به چه ک دهوره دراو
چ زوو بوئی نامه وه پیری ره شه داوی له ناکاو
(تازه هه نگاوی شلم کوانی ده بی بو شه وراو
جوانه زورجوانه به لی ره وتی که وان من چبکه م؟)

تو بلی بیتهوه نهو رۆژه، شهوی دهریکهوم
بهکره شوکاری دهغهڅ هه لیکهوی ری بیکهوم
داخهکهم! جهردهیی پیری پهکی خست رهوت و رهوم
(زهبری ئاوزهنگی برا و شل بووه دهستی جلهوم
دی دهنای پرمهیی بۆر و بدهوان من چیکههه؟)

چ دهپرسی گوتهکههه، کوئییه مهکان و کهونم؟
لیک ترازاوه کر و رایهڅ و داوی تهونم
زار و بیزار و زهبوون، زهره و کز و بی لهونم
(ژوانی خوشی هه رهتی لاوهتی دیته خهونم
کاتی ئاویلکه دهگهڅ زیندهخهوان من چیکههه؟)

عومری پیه وابوو منیش دهوری مهی و پیالهه دی
کوانی دهمزانی که نهو رۆژه رهش و تالهه دی
نییه رازداری بلیم گیانه له چی زالهه دی
(شه و ههتا رۆژی له بهر نییسی لهشم نالهه دی
دیته گویم دهنگی گه لو و نیوه شهوان من چیکههه؟)

دهخولیمهوه ئاواره و بیچاره له شاران
دهسناکهوی یه کرهنگ بی رهفیتی وهکوو جاران
بو نه گریم نه من نه ورۆ وهکوو ههوری به هاران
(بارگه یان تیکه وه پیچا و بهری بوون یاران
له دنی وا بهتهنی پاشی نهوان من چیکههه؟)

چۆنە جیژوان! بگره و هه لایه شه ره
له ش هلوئه، دل کلۆئه، چاوه کهم سوور و ته ره
ئه ی په ری شادی وه ره تاوی به لاما تیپه ره
(ژیانی من نیسته وه کوو خۆری ده می زه رده په ر
پییم نه ما تین گوپ و هیز و ته وان من چبکه م؟)

مائیان ئاوابی ئه وان ه ی به وه فا ده بزوتن
گه ردن ئازادی له وان ه ش، که له من لالوتن
خۆش به وده مه ساقی به سه فا پیکه وه جووتن
(سرووه) هات خونچه گوئی باخی ئه ده ب پشکووتن
باخه وان ی گه ره که تازه جه وان من چبکه م؟)

کی بوو؟ بو ئه هلی ئه وین، شیعر و وشه ی وه ک دوپد بوو
دوپی ده ریای ئه ده ب و پیره هه ئۆی هه نگورد بوو
به رزه ناوی له ژیان گه رچی به پرواله ت ورد بوو
(ئاو نه بوو ئه وده می (هیمن) مه له وان ی کورد بوو
ئاو شوکر زۆره وه رن زوو مه له وان من چبکه م؟)

بۆ ئاسۆ

كە من ئیستا ئە تۆ دوورم، شین و گریان نەكەم چ بکەم؟
ئە تاوی تۆ قوری سەربان، بە بان سەردا نەكەم چ بکەم؟

زریان سەرچناری

(رازگەهی یاران)

تیھە ئکیشی (بارگەهی یاران) ی هیمن

دەستی قەدەر گیری کردووم ئە هەندەران من چبکەم؟
ئیم حەرامە گەرانەوہ بۆ کوردستان من چبکەم؟
چاو بەگریانم ئە دووری کۆری یاران من چبکەم؟
(دیت و رادەبری وەکوو سەروی رەوان من چبکەم؟)
(کە بەقوربانی نەكەم رۆوحی رەوان من چبکەم؟)

ئیستا خۆشەویستی بەراست، هەر نەماوہ سەد ئەفسووس
هەمووی بۆتە خەلەتان و بەدەفەری و زمانی ئووس
زمان لەنگە کە وەسفی کات بۆی دەنووسم بە پینووس
(قەدی ئەو شۆخە وەکوو دووخ و خەدەنگە ئەفسووس
پشتەكەم کۆمە وەکوو مائی کەوان من چبکەم؟)

هەرچەند ئیڤرە وەکوو دیلم هەردوو دەست و پێ بەستراو
هەر بەو هیواوەم کە جارێ دی بتان بینم بە چاو
وەکوو مردوی گۆرنشینم، دەژیم تەنیا من بە ناو
(تازە هەنگاوی شلم کوانێ دەبێ بو شەوێراو
جوانە زۆرجوانە بەئێ پەوتی کەوان من چبکەم؟)

لە دوریتان لێم حەرەمە خواردنەووە و خواردن و خەوم
بۆمە پەرموزنان، بەمیین هەرگیز نائین کە ئەوم
کەس نییە هانای بو بەرم، دەستم بگری نەکەوم
(زەبری ئاوەنگی برا و شل بوو دەستی جەوم
دی دەنا پەرمەیی بو و بدەوان من چبکەم؟)

ئیتەر چۆن وەک خۆی بەمینی پەنگ و پوو و شیووە و لەونم
بە شو و خەو بینینە و بە پۆژ خەریک تەفسیری خەونم
کوور و کویر و سەر بیتوکم، وەک هاوتەمەنی کەونم
(ژوانی خۆشی هەرەتی لاوەتی دیتە خەونم
کاتی ئاویلکە دەگەڵ زیندەخەوان من چبکەم؟)

زۆر دەمیکە پەریشانم، ئاھ و نرکە و ئالەم دی
بەلام من نازانم کەنگی مردن بو ئەم مائەم دی
ئیتەر کۆتایی بەم ژینە ئالەبار و ئالەم دی
(شەو هەتا پۆژی لەبەر ئیشی لەشم ئالەم دی
دیتە گویم دەنگی گەلو و نیووشەوان من چبکەم؟)

بوومه ته جيئ تانه و ته شهر كه سانيكي به دكاران
ده ئين ئهم كابران نه ماوه كوره كه ي جاري جارن
چون من شيت نه بيم و به سه رخودا نه دهم به رد و داران
(بارگه يان تيكه وه پيچا و به ري بوون ياران
له دنئ وا به ته نئ پاشي ئه وان من چبكه م؟)

پيشينان وتيان ئهم ژينه بيوه فايه و بيغه ره
وه كوو باراشي ده تهاري هاواريش كه يت، ئه و كه ره
خوزگه م به سه رده مي لاويم نه كوو جاريك سه د كه ره
(ژياني من ئيسته وه كوو خوري ده مي زه رده په ره
پيم نه ما تين و گوږ و هيز و ته وان من چبكه م؟)

له ولا ترچن ئه و كه سانه ي كه بيكه لك و نابووتن
ره حمه تي خوا له و كه سانه ش له ري ئه دده بدا سووتن
جيگه يان ناو دل و گيانه زيږي هه ژده و ياقووتن
(سرووه) هات خونچه گوئي باخي ئه دهب پشكووتن
باخه واني گه ره كه تازه جه وان من چبكه م؟)

ده ردي دوري ده ردي دوري كوشتمي، دل ورد بوو
چاره نووس! بوچ وات ليكردم من گوناھي چم كرد بوو؟
(هيمن) يش هوئ غه ريبي بوو كه به ده ردي دل مرد بوو
(ئاو نه بوو ئه و ده مي (هيمن) مه له واني كورد بوو
ئاو شوكر زوره وهرن زوو مه له وان من چبكه م؟)

(۱۱) پراوچی

شینى زانای خواناس، مامۆستا مه لا عهزیزی تورجانی

- له ناو زۆنگی خه ما، داری سه دهی خه م شین نه که م چ بکه م ؟
مژۆئی چاوی کز، فییری کله ی نه سرین نه که م چ بکه م ؟
فه له ک گۆری عهزیزیکه ده کوئی کوئه کوتراوم
گوئی سه رگۆری سه رکه وتن، به شین په رژین نه که م چ بکه م ؟
به کوچی تو عهزیزی گهل، دئی کو مه ل بریندارن
که خوین ریژی له سه ر زامی دئی به برین نه که م چ بکه م ؟
ده ریدینه ده بی ده ربی به بی تو دیده پروانی
له چاوی ناخونه کدار و دزیو و تونه بین چ بکه م ؟
فه له ک دهستی شک، بوچی شه می هۆزی وه به ر بادام ؟
له داخی تو فه له ک، حاشا له شوقی ژین نه که م چ بکه م ؟
به لا، ناله و چل و ژانی له بن سه ردايه، ناچارم
که خۆم توشی چل و ژان و گر و نالین نه که م چ بکه م ؟
شه می به گیانی تورجانی، کوژاوی باده وهی مه رگه
له تورجانی به بیگیان و له گیانی بینه وین چ بکه م ؟
له سه ر گۆری هه موو ژین دۆره کانی گهل ده ئی (پراوچی)
که هاواری له سوود و به ره می یاسین نه که م چ بکه م ؟

چاری بی چاری

به نووری خوا نه گهر مائی دلم پووناک نه کهم، چبکه م
به گرشه ی شه وچرای وه حدت دهر وونم پاک نه کهم، چبکه م
به هاری نامرادی گهر به سه رماهات به دووقوئی
نه گهر بو خوا، به بییری خوا، برینم چاک نه کهم، چبکه م
نه وهی بوومه و هه چی دهمبی، نه گهر بروا به جارئیکی
به سه بر و حه وسه نه و هیوا، شوکر بو تاک نه کهم، چبکه م
له زوربه ی زوری بیداری زهمانه، گهر نه نالینم
برا و دوست و ره فیق و خزم و کهس خه مناک نه کهم، چبکه م
نه گهر نه فسم بکا زوری و به ناحه ق لیم گروو بگری
به حه ق، گهر نه یکوژم ناخر، نه فس گهر خاک نه کهم، چبکه م
له دنیای پر له (هالۆزی ژیان سورما سه ری حاجی
به (هیوا) گهر سکا لایه له به ری بیاک نه کهم، چبکه م

(۱۳) مەلا ئەحمەدى قازى پىنجوئىنى

خەزنىھى جەواھىر پىنج خىستەكى

رېئى كە زەخىرە خوازە من بە خەتاوھ چىبىكەم
بەبارىئ بەدرەوشتى و كوئى رىاوه چىبىكەم
بە رووى زەبون و زەرد و نامەى سىاوه چىبىكەم
بۆ كەسبى تۆشە تازە عومرم نەماوھ چىبىكەم
بە رووت و قووتى كە كاتى چۈنەدەربىئ چىبىكەم

چی بکه م؟

که نووری ته لعه تی یارم له تووری دل برا چی بکه م؟
ته نووری میحنه تی دووری له سینهم هه نگرا چی بکه م؟
نهوا چو بو سه فدر له یلا به جیماوم له بن که یلا
دلای مه جنوون به واوه یلا به دويا هه نخرا چی بکه م؟
هه تاکوو تاقه تم مابوو هه موو غه م نان و جه لوا بوو
که خانه ی سه بره که م سووتا که په رده ی دل درا چی بکه م؟
به نه مری جه ق قه له م بو نیمه هه ر دهر د و غه می نووسی
نه گهر شیوه ن نه که م سه بر و قه رارم لی برا چی بکه م؟
قه له م روژی نه زهل بو نیمه هه ر دهر د و غه می نووسی
هه موو روژ گهر نه نالینم له ناو خاک و قورا چی بکه م؟
نه گهر چی شین و نالینم له کن تو پارویه ناکا
له دونیادا به به دناوی که من زانگم زرا چی بکه م؟
له باغی عومری خو م و حوسنی تو بی به هره بم تاکه ی؟
له بهر دهر گاهی تو هه ر دابنیشم له م قورا چی بکه م؟
به بهرگی تازه وه هه رکه س نه بینم مه ست و مه سرووره
هه همیشه قانع و (سابر) له تو ی بهرگی شرا چی بکه م؟

خودا هاواره

خودا هاواره نهم شهو دولبهرم لي دابرا چي بکهم؟
شهرارهي ناگري دووري له سينهم هه لگرا چي بکهم؟
له بهر دهرد و غهمي يارم نه خوش و خانه بيزارم
وهکوو مه جنوون دلم بو چول و سه حرا هه لخر ا چي بکهم؟
خودا روژي نه زهل گريان و قور پيواني پي به خشيم
به نه مري حهق وجودم هه نه کيشم لهم قورا، چي بکهم؟
قه لهم روژي نه زهل بو نيمه ههر دهرد و غهمي نووسي
هه موو روژ گهر نه نالم له ناو خاک و قورا چي بکهم؟
قسهي بي فائيده و بي جي زهرورته پيم نه کا نايکه م
نه گهر گريه و فوغان ناکه م له نارامه برا چي بکهم؟
هه موو عالم به بهرگي جه نه وه سه رمه ست و خوشحاله
نه گهر قانع نه بم (سابر) له نيو بهرگي شرا چي بکهم؟
نه گه بيه دامه ني حوسني هه ناسه ي (سابري) ياران
له دونيادا به بهر دناوي که من زهنگم زرا چي بکهم؟

ئەسەر غەزەلئىكى مەھجۇ

كە واوھىلا بە دوورى ئەيلا ئە دوجەيلا ئەكەم چ بکہم
بە ئەشكى ديدە ئيشاوى خەم بەرپا ئەكەم چ بکہم
ئە مەيخانەي ژيانا مەي بەسەر مەيدا ئەكەم چ بکہم
«بە نوورى بادە كەشفي زولمەتي تەقوا ئەكەم چ بکہم
بە شەمەيكي وەھا چارەي شەويكي وا ئەكەم چ بکہم»

ئە تيشكى روومەتي جوانى ئەئىي رووناكيى لالاىە
ئە تاسەي بۆنى سەرسينەي ئەئىي ميسكى بوخارايە
ئە بەرزى و شوخى و شەنگى قەد و ئەو بەژن و بالايە
«ئە خەزنى دلى مەدا ھەرچى ھەيە ھەر داخى سەودايە
دەسا ئەم نەقەدە دەردى عەشقى پى سەودا ئەكەم چ بکہم»

براگەل خۆ موسولمانم گەلى جارم نەكرد ھاوار
ئە باخى جوانيا تازەگوئيىكە بۆ منى دئزار
ئە دەستى دوور مەكەن توخوا، نەكەن زىنھار ھەزار زىنھار
«ئەگەل دەستى مەلا پى ناكەوي زىنارى زولفى يار
وہكوو شىخ ئىختيارى مەزھەبى تەرسا ئەكەم چ بکہم»

ره قییم هەر وه کوو جادوو ته نی سیحری له سهر ریما
به لام بیسوود بوو هەر چه نده هه مووم شیلا له ژیر پیما
له خوی پارامه وه ئینجا له وانهی دهوری هەر کی ما
«له ری ئه و شوخه دا خۆم کرده خاک و پیی نه نا پیما
ده سا خاکی هه موو عالم به سهر خۆما نه کهم چ بکه م»

منی ناواره له م شاره ژیانم ئیشه یا نۆشه
سه راسیمه م چه قه وماوه ئه بینم گشتی ره شپۆشه
ئه وی ئه بیینی بیده نگه ئه ئیی مه ستووره بیهۆشه
«ده میکه شاری پر شۆری مه حه بهت مات و خامۆشه
به قانونی ته جه نون شۆرشى به رپا نه کهم چ بکه م»

ئه ئیی مندائی ساوایه دئم: هاواری دولبه ریه
کزه دووربینه که ی چاوم له باتی ئه م سهر، ئه و سهریه
ئه وه نده فرمیسکی رشت دیدم ته رایی ئاخر و ئوخریه
«له چاوا نم نه ما بو گریه نۆبه یی سوجه به رده ریه
سیاسائم نه باره، نوێژی ئیستیسقا نه کهم چ بکه م»

جه مالت زولمه ته بو من ده ئی بو خه لقی وه ک شه معه
ژیانی پر له ئالام گه هی ترسه و گه هی ده معه
ئه وی من خۆم به خۆم کرد له ری تۆدا هه زار نه وعه
«له سهر تۆم دوژمنه دنیا قه زییه م (مانع الجمع) ه
که ته رکی تۆ نه کهم ته رکی هه موو عالم نه کهم چی بکه م»

بهسه نهی نهفسی نههماره بهسه بهس شیئت و بهدخوو به
نهوی دووورو ریاکاره نهوه نهمرویه مهجوویه
به هیج ناچی نهناو عامه نه عیلهما وهک نههستوو به
(بهجی ماوم نه یاران نابهجی ماوم نهجهل زوو به
به مردن نه قسووری ژینه نیستیعضا نهکهه چی بکهه)

نهگهر چی چوو به با عومرم نه ریژهی عاشقا مهجوی
بهلام داوینی بهر نادهه ههتا دار البقا مهجوی

(نهوا نهیلا به رۆژی ههشر نهدا وادهی لیقا مهجوی
ههتا قامی قیامهت نهه و واوهیلا نهکهه چی بکهه)

(۱۶) عابید سیراجه دینی نه قشبه ندی

۱۹۹۵-۱۹۲۳

داخ

له داخی چوته هه ئدانی کهر و چوارپی خودا چی بکه م؟
له تاوی وات و ویتی زۆر بلئی بی جی، خودا چی بکه م؟
له قینی مهست و دیوانه ی نه زانی بی حه یا وه خته
هه ئیم، چاره م چیه یاران برۆم بو کوی، خودا چی بکه م؟
خه تای کی بگری پیاو ئیستا که نادان گهرمه بازاری
ده غه ل خوی شای که سانه و په ندی پی ناوی خودا چی بکه م؟
غم و غوسسه ی زهمانه که م نه بوو، بو ره نج و نازارم
غمی تر هاته سه ربارم قه دهر وابوو خودا چی بکه م؟
له خوړا خو ده کوتنه هه ر مه به ستی باکوو تییناگهن
نه زان چۆن تیده گا، که ی چا ده بی وابی، خودا چی بکه م؟
ئه ئین ئیستا گرووی تر به ناوی دانیش و عیلمو
خه ریکی گیره شیونین له شار و دی، خودا چی بکه م؟
خودا سا خوت بگه فه ریای که لی چه وساوه یی بی که س
عیلاجی کار له ده ست (هیژا) ی هه ژار نایی خودا چی بکه م؟

ئيوه بليين چي بکهه؟!
ساراسيمهه، پهريشانم، چي بکهه؟
دئم شکا، هه راسانم هه راسان، چي بکهه؟
ديوي خه فته ريي پي گرتووم ري برانه، چي بکهه؟
هاوارهاوار دئدارانه چي بکهه؟
په له قازي تهک وده و نيوهرو نيوه شهو
پيلاوي مه حکهه کاله و پيتاوه له پي دراوه
ريم لي برا چي بکهه؟

-
-
-

خاوهني هه ست روژي هه زار جار نه مري، نه مري
نه ي هاوار ئيوه بليين چي بکهه؟
ئيوه بليين چي بکهه؟

دئی بولبول له دهوری باغی گول یاری نه کا چ بکا؟
له تاوی غونچه هه ردهم، شیوهن و زاری نه کا چ بکا؟
زهمانی له زهتی پویی و دهوری زیلله تی واهات
نیتر یاران له مهولا پوو له دلداری نه کا چ بکا؟
له ناهی گهرمه وه وا لیوبه بار و خیشکه نیستیکه
له عهینی چاوه کانی، خوین و ئاو جاری نه کا چ بکا؟
شهو ی هیجران خه یائی یار ده کا، نه سلا خه وی نایه
به یادی رۆژی وه سلی، چه ز له بیداری نه کا چ بکا؟
به کوفری زولفی، ری نیسلامی به ستووه، بویه دئی نیستی
وه کوو سه نغانی دایم مهیلی زنناری نه کا چ بکا؟
دئم عهیبی نییه، گهر روی زهمین تهرکا به خوینی نه شک
به ناهی دودناکیش، ئاسمان تاری نه کا چ بکا؟
له لایی فیرقه تی یار و له سوئی میهنه تی نه غیار
له هه ردوولا دئی مسکین، ره جاکاری نه کا چ بکا؟
هه وای یاری له سه ر ده رناچئ نه سلا له و جه فای دوری
دئی بیچاره کهم هه ردهم وه فاداری نه کا چ بکا؟
نه گهر چی بیوه فا یارم جه فایدا، نه و دئی مسکین
وه کوو سافی له به دبه ختی فیداکاری نه کا چ بکا؟

***

که رۆژی وهسلی ئاوابوو به چاو گریان نهکههه چبکههه؟
 شهوی هبجرائی وا داهات که دل بریان نهکههه چبکههه؟
 به کینهی من دووباره چهرخه که چه وا که چه مه داری کرد
 منی بی تالعیش بهو نهوعه گهر دهوران نهکههه چبکههه؟
 به بی یارم حهیات ته لخ و نه جهل شیرینه نیستاکه
 له جهژنا گهر روحی شیرینی خوم قوربان نهکههه چبکههه؟
 وهکوو دهوری فه لهک دائیم له دهوری یار نه بهم، یاران
 فه رامۆشی به کی دی دل که سهر گهردان نهکههه چبکههه؟
 نه گهر دهرمان نهکا بيماریی دل بی وهفا یارم
 له دهردی بی دهوا گهر چاوه ریی لوقمان نهکههه چبکههه؟
 وهکوو یوسف له زیندانی غهما چه پسی عه زیزیکم
 له بو ته سکینی جاری روو له لای که نعان نهکههه چبکههه؟
 ته بیب نهیت و دهوای دهرت نه دا چارهه نییه (سافی)
 به مردن گهر عیلاجی دهردی بی دهرمان نهکههه چبکههه؟

له دووری تو دئی زارم نه گهر زاری نه کا چ بکا
له چاوان خوین وه کوو دیجله و فورات جاری نه کا چ بکا
وه کوو بولبول به شین و ناله گوئشه ن گهر نه شیوینئ
له دهستی باغهوان شه کوا له به دکاری نه کا چ بکا
له شامی په رچه مت گهر شه معی روخسارت بگیری سینی
وه کوو په روانه دل گهر مه شقی دلداری نه کا چ بکا
له گوشه ی بیگه سیدا بیئومید و بیئه مهل ماوه
له ژین بیزاره داوای مهرگی یه کجاری نه کا چ بکا
که سی گهر به سته یی زولفی که مه ندی یاری شیرین بی
وه کوو فه رهاد له بیستوون کوه که نکاری نه کا چ بکا
گوتی: عهونی نه گهر بی، باخهوان باخی سینه م بی
به نارنج و تورنج و سیو و بی یاری نه کا چ بکا!

(۱۹) مستهفا پاشا ياموئكى

پيم دهئين مه ندوب و نازانم بليم چي و چي بكم؟
توخوا سا پيم بيژن وهقتي مه جليس چي بكم؟
؟؟؟

(۲۰) نه حمه دي نالبه ند

ئاخ ژ عه شقى مه دهوام ئا چ بكم ؟
نهى ههرو قهول و كه لام ئا چ بكم ؟
خه بهر كه خوش كو ژ يارى مه نه هات
زين و به لقيس و زوله يخا چ بكم ؟
دل بهرى دل برو رح چو عه ده مى
زه ربه كى بژهره لمن دا چ بكم ؟
ذيلله تا هو چو كه سا قهت نه بره
وهى كو نه ف حاله ته ئيزا چ بكم ؟
ره به نم كه قتمه ده ستى سه نه ما
چيه ته دبירו سه رو را چ بكم ؟
زه حفن ئيرو له نا فا مه برين
وهك شه طى خون ژ دلى زا چ بكم ؟
سه فه را ريحله ت و چونى نه فا هات
دل ژ غه فله ت مه نه ترسا چ بكم ؟
شه ربه تهك ته حله به لى دقيت كو فه خوين
هيژ مه تاما وى نه كيشا چ بكم ؟

(۲۱) میرزا غه فوور

پینج خشته کی له سهر غه زیکی مه حوی

له گه ل وهرعی زهمانه و به ختی بهد، دهعوا نه کهم چ بکه م؟
به نه قدی رۆحی شیرین کولبه یی سهودا نه کهم چ بکه م؟
وهکوو مه نسوور ته نافی بو سهرم پهیدا نه کهم چ بکه م؟
(به نووری باده که شفی زولمه تی ته قوا نه کهم چ بکه م؟
به شه معیکی وهها چاری شه ویکی وا نه کهم چ بکه م؟)

له که نجینه ی دلم روانی، که نایا نه قدی تیدایه
که نه مزانی له من زیادتر، نه ویش مه جنوونی له یلایه
گوتی: سه رمایه و سوودم، هه موو راجیع به «مه ولا» یه
(له خه زنه ی دلمدا، هه رچی هه یه هه ر داغی سهودایه
دهسا نه م نه قده دهردی عیشقی پی سهودا نه کهم چ بکه م؟)

موسه لسه ل تارویو، نالای گه ردمه وهکوو ره شمار
جهفا و جهور و خه م و میجنه ت، به لا و فیرقه تی دلدار
عه جهب داویکه تووشی بووم ته لیسماتیکه زور دژوار
(له گه ل دهستی مه لا ری ناکه وی زونناری زولفی یار
وهکوو «شیخ» نیختیاری مه زه بی ته رسا نه کهم، چ بکه م؟!)

خودا چ بکه م، له گه لّ نه م به خته دوونه؟ چوّن بکه م چاری؟
له گه رداوی غه ما غه رقم، نییه بو من مه ده دکاری
چ مینه ت؟ گه ر سهر و مالم نه دم نه مرو له ری یاری
(له ری نه و شوخه دا خو م کرد به خاک پی پی پیا نه نام جاری
ده سا خاکی هه موو عالم به سهر خو ما نه که م، چ بکه م؟!)

وه کوو نه هلی ته شه بیوع دل، له ماته مدا عه زاپوشه
به باده ی نه شک و حه سره ت، دائیما سه ره مست و مه ده وشه
ده لّ: زه ه ریش نه گه ر بی نی؟ له ده ست نه و شوخه بی نو شه
(ده می که شاری پر شو ری مه حه بیه ت مات و خاموشه
به قانونی ته جه نون شو رشئ ئینشا نه که م، چ بکه م؟!)

«له چاوا نم نه ما بو گریه، نو به ی سه جده به رده ری ه
سیاسالم نه باره، نو ئیژی ئیستیقا نه که م، چ بکه م؟»

به مه علوومی خه تابارم، که لامم بو یه (لا سه معه)
به شیتم تی مه گه ن یاران، زه مانه ناگر و شه معه
له روو باران ته ماشا که ن! هه موو نه شک ی منه و ده معه
(له سهر تو م دو شمنه دنیا، قه زییه م مانیعولجه معه
که ته رکی تو نه که م، ته رکی هه موو دنیا نه که م، چ بکه م؟!)

له گهڻ ڏندا هه موو وه قتم، نيزاع و شور و ناشوويه
گوتهم: تو تاقه تي عه شقت نيبه، حاليڪي مه جزوويه
گوتي: شيتي، برؤ، دنيا خه رابناباد و مه خروويه
(به جي ماوم له ياران، نابه جي ماوم. نه جهل، زوو به!
به مردن له قسووري ژينه ئيستيعضا نه كهه، چ بکهه؟!)

هه تا كهه، نهه ڏئي ريسوا، خه ريڪي مه سئه لهه نه حوي
ته ماشاي نوتقي شيرين و كه لامي شه هدي وهك (مه حوي)
دهه رموي: قيسمه تي عاشق، هه موو هه ر شيوه نه (مه حوي)
(نهوا لهيلا به رؤزي هه شر نهه وادهي ليقا مه حوي!
هه تا قامي قيامهت، نهه و واوهيلا نه كهه، چ بکهه?!)

دەبى ئەھلى بەسەر فەرقى گلى بەر پىت ئە كل چىبكا؟
ئە روتا غەيرى زەم بولبول دەبى تەعريفى گول چىبكا؟
كە ئەو سەرۋو بە نوورى مەى ئە گوئشەن كوئى داگىرسا
كە گوئپەنگى ئە روو نەپرئ نەسووتئ بوى چقل چىبكا؟
ئەگەر ئەو شوخە يەككەم دەم بە خەندە روو ئە گوئشەنكا
ئە شەرما غونچە گەر عەودەت نەكاتە بەتنى چل چىبكا؟
وەرە زاھىد بىيىنە مەشعلئ حوسنى جەمالئ يار
بەغەيرى مەزھەبى ئاتەشپەرست فەرموو دل چىبكا؟
ئە بازارى موحىببەت مشتەرى ئەو ماھە حەيرانن
رەواجى حەزرەتى يوسف كە كەمتر بئ ئە قول چىبكا؟
ئە بەرگى عارىيە مەجنون كە عارى بوو بە ئەيلانى وت
دەبى ئازادە سەروى گوئشەنى عەشقت ئە جل چىبكا؟
ھەموو عالم كە سەر گەرمى قەدەح بازى مەين (حەمدى)
ئە ھاژەى سەيلى فرمىسك و ئە گريانى بەكول چىبكا؟

(۲۳) ناسح جهیدہری

دهستی کرد دیسان به باران ههوری غهم

سا خوا ناسیح دهئی من چی بکه م؟

؟؟؟

(۲۴) خادیم ۱۸۹۵-۱۹۷۱

پینج خشته کی له سه ر شیعی مه حوی

له بازاری مه حه ببه ت شوړشی به رپا نه که م چ بکه م؟

له ده رسی عه شقه وه گهر دهفته ری ئینشا نه که م چ بکه م؟

وه کوو مه جنوون به جاری خوم نه گهر ریسوا نه که م چ بکه م

به نووری باده که شفی زوئمه تی ته قوا نه که م، چ بکه م؟

به شه معیکی وها چاری شه ویکی وا نه که م، چ بکه م؟

***

له ريگه‌ي عه‌شقيآ دل شوږشي بهرپا نه‌كا چ بكا؟
 له دوريتا هه‌موو شهو ئاه و واوه‌يلا نه‌كا چ بكا؟
 ږه‌مي چاوي غه‌زالان حه‌لقه‌ي زنجيره بو پي‌ي دل
 نه‌گهر ديوانه ږوو هه‌رده‌م له ږووي سه‌حرا نه‌كا چ بكا؟
 له نه‌شه‌ي مه‌ي بوو عاشق شاهدي عه‌ه‌دي (الست) ي دي
 وجودي ئاو و خاكي خو‌ي نه‌گهر سه‌هبا نه‌كا چ بكا؟
 له فه‌يزي سوحبه‌تي پيري موغان بوو كي‌مياي ده‌ست كه‌وت
 له يو‌مني مه‌ي نه‌گهر خو‌ي يه‌كه‌و ته‌نها نه‌كا چ بكا؟
 له مه‌وجي مه‌ي له ساغيردا جه‌مالي دولبه‌ري دي‌وو
 نه‌گهر سهر دانه‌نئ هه‌م سږږي خو‌ي ئيفشا نه‌كا چ بكا؟
 له سه‌حرايي جنوون دل مه‌شقي وه‌حشه‌تيايه هه‌موو كاتي
 له جوستوجو سوږاغ‌ي خه‌يمه‌يي له‌يلا نه‌كا چ بكا؟
 له بو‌قه‌تلي مني مسكين به‌ ته‌حريكي ږو‌ي دولبه‌ر
 ئيشاره‌ت گهر به‌ مه‌وجي چاوه‌كه‌ي شه‌هلا نه‌كا چ بكا؟
 دلي موفليس خه‌ريداري جه‌مالي يوسفه ئيمرو
 له بازاږي محه‌ببه‌ت عيشق نه‌گهر سه‌ودا نه‌كا چ بكا؟
 له جامي وه‌حده‌تا مه‌خمووري ږه‌حراحي نه‌زل بي دل
 به‌ مه‌وجي جيلوه گهر ده‌يجوور يان به‌يزا نه‌كا چ بكا؟
 هجو‌مي بو دلي (خاديم) كه‌ هينا جيلوه‌يي عيشقي
 له بازاږي محه‌ببه‌ت خو نه‌گهر ږيسوا نه‌كا چ بكا؟

***

به یادی تو له دندا گهر کیفاحی ئەم نهکهەم چ بکهەم؟
 به فیکری دوری تو دەردی جودایی کهەم نهکهەم چ بکهەم؟
 له چاره‌ی دەردی دل ئیمرو ته‌بیبی حازیقن عاجز
 به زامی تر نه‌گهر زامی جگهر مه‌ره‌هم نهکهەم چ بکهەم؟
 ته‌عه‌لوف ری ویسائی چه‌زره‌تی مه‌عشوقی لی گرتەم
 که‌وا بو ته‌رکی خویش و باب و خال و عه‌م نهکهەم چ بکهەم؟
 نه‌گهر بو که‌عه‌بیه‌ی وه‌سلی روخی ریگه‌م نه‌دا دولبه‌ر
 له بارانی سوروشکم دیده وه‌ک زه‌مه‌زم نهکهەم چ بکهەم؟
 خه‌له‌ل بو عه‌یشی ته‌نه‌ایی نه‌دا هه‌مه‌ده‌م به‌ جوز دولبه‌ر
 له خه‌لوه‌تدا خه‌یالی عه‌کسی ئەم هه‌مه‌ده‌م نهکهەم چ بکهەم؟
 بناغه‌ی خانه‌ی عه‌یشم له هه‌جرانا روو له وێرانه
 به‌سه‌نگی سه‌بر نه‌گهر بنچینه‌ی مه‌حکه‌م نهکهەم چ بکهەم؟
 موجه‌ره‌د بوونه ریگه‌ی وه‌سلی نه‌و شوخه‌ له دونیادا
 که ته‌رکی سوزه‌نی وه‌ک عه‌یسای مه‌ریه‌م نهکهەم چ بکهەم؟
 به ره‌شماری دوو زولفی زامی دل زه‌هراوییه (خادیم)
 به تریاقی له‌بی دولبه‌ر عه‌یلاجی سه‌م نهکهەم چ بکهەم؟

***

(۲۵) نُه حمده دی خانی ۱۶۵۰-۱۷۰۷

میری مه جلس

میری مه جلس نه که نت موتربی گویا چ بکه ت
غونچه خه ندان نه بتن بولبلی شهیدا چ بکه ت
نهینکا حوسنی بوتان لازمه صاحب نه زهره ک
که سی بینا کوو نه بت دلبرئی زیبا چ بکه ت
بی که ره م ناچته تیپا عهدوان مه ردی شه جیع
تیغی ناهیخته بی دهستی توانا چ بکه ت
تالی علم و که مالی نه بتن قابلی فهیز
حکمه ت و ته ربیه تا عالمی دانا چ بکه ت
ته بی خانی سه دهفا گه وهه ری عرفانه وهلی
مه تنخوانه ک کوو نه بت ساحبی مه عنا چ بکه ت

له هیجرا

له هیجرا روو له ساقی و شیشهیی سهبا نهکهه چ بکهه؟
وجوودم گهر به فهرشی مهیکهده و مینا نهکهه چ بکهه؟
له ناو تۆفانی ئهفکارا نهههنگی (لا اله) ههستی
تهشه بوس گهر به کهشتی نووحی (الا اله) نهکهه چ بکهه؟
مهتاعی حوسنی ئهو مهحبوبه نهقدی داغ و سهودایه
له بازاری مهحیببهتدا به روچ سهودا نهکهه چ بکهه؟
ئهو مهحرومی خووی کردم دئی بردم دهری کردم
به سوۆی دل ههموو دهم روو له قاپی خوا نهکهه چ بکهه؟
له ههر لا زهبتی ناکهه موددهعی تا تو ره ئیسیم بی
به قانونی مرووهت گهر رهجا ئیجرا نهکهه چ بکهه؟
به پوتبهی وهسلی ئهو ناگهه ئهگهر عومرم ههموو دانیم
له دهست ئهو زالمه لهم کاره ئیستغنا نهکهه چ بکهه؟
ئه ئین ئهوراقی زوئمی تو تهواو نابی به تهحریرات
وهکوو (زیۆەر) به تهقریر گهر ئهدای مهعنا نهکهه چ بکهه؟

که تو رۆی

که تو رۆی به جوز نالاندن و گریان زووبان چبکا؟
که ئاهوو رهم بکا سهییاد به جوز ناله و فوغان چبکا؟
له سایه‌ی عه‌سکه‌ری موژگان و توورپه‌ی زولفی شه‌وره‌نگی
نیگارم پادشای حوسنه، له حالی عاشقان چبکا؟
ئه‌لا ئه‌ی عاشقی بی‌دل نیگارت میهرجو نابی
له قاپیدا عه‌به‌س که‌وتوی فه‌قیره‌ ده‌رگه‌وان چبکا؟
به وه‌عزی و په‌ندی دانا مه‌ردی نادان به‌هره‌وه‌ر نابی
که به‌خت و تالعی ره‌ش بی‌گه‌رانی ئاسمان چبکا؟
له هه‌رلا ئیتتیفاقی بوو، ئه‌گه‌ر کیوه‌ عه‌دوو هیچه
که په‌ششه‌ ئیتتیفاقی بوو ئه‌بی‌فیلی ده‌مان چبکا؟
به‌حوکمی حه‌ق ره‌زا نابی ئه‌به‌د مه‌تروود و مه‌حوکمی
ئه‌لا ئه‌ی نه‌فسی دوون شه‌یتان ئه‌بی‌غه‌یری زیان چبکا؟
که به‌د خولقی ته‌بیعه‌ت بی‌به‌مسقه‌ل زه‌حه‌مه‌ته‌ لاچی
له‌ده‌ست بوجه‌هل و ئه‌مسالی ره‌سولی ئینس و جین چبکا؟
له‌دوری تو‌ره‌فیقان و هموو دنیا‌م له‌لا مه‌حوه
که فه‌سلی گۆل نه‌ما، بولبول له‌باغ و باغه‌بان چبکا؟
له‌جیلوه‌ی گۆل له‌نه‌شئه‌ی مه‌ی له‌عه‌کسی ته‌لعه‌تی ساقی
که‌دل ژه‌نگی غه‌می تیابی ئه‌بی‌ (زیوه‌ر) له‌وان چبکا؟

(۲۷) جاھید

پینج خشته کی لہ سہر غہ زہ لیتی سابری

وجودی ناوجودی من لہ خزمہت دہرکرا چیبکہم؟
شہ ہادی شیتی و مہستی بہ ناحق پیہم درا چیبکہم؟
بہرہ لآ بوونی دہشت و دہر لہ بو من دانرا چیبکہم؟
خودا ہاوارہ ئہم شہو دولبہرم لی دابرا چی بکہم؟
شہراری ئاگری دووری لہ سینہم ہہ لگرا چی بکہم؟

ئہمہندہ ناتہوان و سہر بہ ئیش و دل خہفہت بارم
تہیبب پیی ناکری و ہ لآ عیلاجی نالہیی زارم
کز و مات و غہ لایب و بیئکس و بی ہہمدہم و چارم
لہ بہر دہرد و غہمی یارم نہ خویش و خانہ بیزارم
وہکوو مہ جنوون دلہم بو چوئل و سہحرا ہہ لخرآ چی بکہم؟

لہ سہد سہوداسہر و شہیدا حیسابی عاشقی پرسیم
لہ سہد فہرہاد و مہ جنوونیش و ہرم گرت دہرس و ہہم تہعلیم
نہبوم پزگار مہگہر وابوو نہسیب و بہخت و ہہم تہقسیم
خودا پوژی ئہزہل گریان و قور پیوانی پی بہخشیم
بہ ئہمری حق وجودم ہہ ئنہکیشم لہم قورا، چی بکہم؟

ژیانم چو به سهر چیبکهم نییه چارهه به مه ئیووسی
فه لهک سهت نه وعه خوی گۆری وه کوو نه شکالی تاووسی
له ناو به حری غه ما غه رقم به مه حکومی به مه حبووسی
قه لهه رۆژی نه زهل بو ئیمه ههر دهره و غه می نووسی
هه موو رۆژ گهر نه نالینم شهوانی بی چرا چی بکهه؟

له سهر نهه حاله تهی خوشم ژیانی خوم به کهس نادهه
ره قیب باسه رکهوی بو من کهوا خوا نه یخا و من نایخهه
نه فس سهه ناره زوو کاتن عه قل نه بیات و من نایبهه
قه سی بی فائیده و بیجی زهرورهت پیه نه کا نایکهه
نه گهر گریه و فوغان ناکهه له نارامه برا چی بکهه؟

به هاره دهشت و دهر رازاوه بولبول وا له ئیقباله
مه حاله پایه بووسی گول بکهه بهه وه زع و نه حواله
نه تیجهی عاشقی ههر روت و په رپوت و عه دهه حاله
هه موو عالم به بهرگی جه ژنه وه سه ره مه ست و خوش حاله
نه گهر قانع نه بهه (سابر) له نیو بهرگی شرا چی بکهه؟

قه ناعهت که نهزه بو (جاهید) هه ژاری ههر به سهر چاوان
چه ده خل پییه بو عالم نه گهر شایی بی یا سهیران
نه بوو جاری هه وائی من بیرسی یاره کهی جارام
نه گه پییه دامه نی حوسنی هه ناسه ی (سابری) یاران
له دونیادا به به دناوی که من زهنگم زرا چی بکهه؟

ژینی به‌فیرۆ

که من ژینم به‌فیرۆ چوو ئیتر رۆرۆ نه‌که‌م چ بکه‌م
به‌یانی حالی شیواوم نه‌گهر بۆ تو نه‌که‌م چ بکه‌م
له‌ گه‌نجیی تا به‌ پیری هه‌ر خه‌ریکی ئاره‌زووی نه‌فسم
نه‌گهر داوای ده‌وای نه‌فسم له‌ خزمه‌ت تو نه‌که‌م چ بکه‌م
وه‌کوو کوکه‌ن له‌ تاقی بیستوونی نامورادییادا
سه‌ری مه‌ینه‌ت وه‌سه‌ر به‌رد و وه‌سه‌ر نه‌ژنۆ نه‌که‌م چ بکه‌م
نه‌وه‌ی شه‌رتی جنوون و ده‌رسی سه‌ودا بوو نه‌من کردم
که‌ من دادم نه‌گا پییت روو له‌ ده‌شت و کو نه‌که‌م چ بکه‌م
نه‌گهر په‌روانه بۆ شه‌م خۆی نه‌سووتینی په‌ر و بایی
به‌ شه‌می رووت له‌ کوورده‌ی دل نه‌من بۆسو نه‌که‌م چ بکه‌م
له‌ گوئزاری گوئی رووت من که‌ بیبه‌ش بووم هه‌تا ئیستا
به‌ یادی بۆنی تووه‌ ده‌س له‌ مل شه‌وبۆ نه‌که‌م چ بکه‌م
که‌ من پیریکی په‌که‌رتهم، نه‌تۆش پیریکی ره‌وشه‌ن دل
دل‌ه‌ی ویرانه‌که‌م قوربانی چاوی تو نه‌که‌م چ بکه‌م
که‌ من ئیستا به‌ زامی بیده‌وای دل هه‌ر نه‌نالیتم
ئیتتر خۆم و دل‌م قوربان نیساری تو نه‌که‌م چ بکه‌م
له‌ خه‌ئوه‌تخانه‌که‌ی وه‌سلت (فه‌نایی) گهر نه‌بی ریگه‌ی
قه‌ناعه‌ت گهر به‌ بۆنیکی نه‌سیمي تو نه‌که‌م چ بکه‌م

له خوښی چاوه که ت دڼ کارى ناقولا نه کا چ بکا؟
به ناوى ناروهن بالآت به دم سهودا نه کا چ بکا؟
له پي ناههنگى کوردانا له مهيدانى هونه رمه ندى
به نووکى نيزه وه دڼ هه مسه رى ئالا نه کا چ بکا؟
سه حهر په ردهى که لا دا توشى ههر کومه ل نه بي هه رلا
له رازى روزه وه سوزى دلان پهيدا نه کا چ بکا؟
سه رى سهودا زده دم سه رته خته يى جامى خه راباته
که دامينى به مه ستي ماله يى سه هبا نه کا چ بکا؟
به به زمى باده وه ساقى که وای پيرانى گونگون کرد
که گوينده چريکه ي روو له عه رشى خوا نه کا چ بکا؟
له تاريخى خه يالاتا نه فه وتاوم، دڼى سافم
به نوورى عيشقه وه نه م چاوه گهر بينا نه کا چ بکا؟
له عالهدا هوميدى دڼ نه ما بيچاره وا ماوه
له ناو په ردهى ته وه ککول خوئ نه گهر ته نها نه کا چ بکا؟
به شيرينى ستاندى ليوى گونروويان دڼى نيمه
که تالاولى هه موو جيگای به جه رگيدا نه کا چ بکا؟
دڼى پر چه سره تى (راجى) له کونجى سينه ناگونجى
له ربي سه رکه وتنى کوردى که واوه يلا نه کا چ بکا؟

***

خودايه من له دهردي بئ دهماغي خوم و گهل چيبكه م؟
له گهل رويينته ني ميحنه ت به شمشيريكي كه ل چيبكه م؟
كه من ناوارهي مولك و وهتهن بم دهست و پئ خهسته
له ساحيب نه قريبا و نه سپ و ره فيقي پئوپهل چيبكه م؟
وه ره نه ي نازهنيني من به ماچي ليوه كه ي نالت
به بئ تو غهيري داغ و دهرد دهستي خوم له مل چيبكه م؟
له زنجيري فيراقت به سته و مات و مه لوول ماوم
له زورداري جه مال و حيدده تي لاوي فه حل چيبكه م؟
چ ناشوبم به رسوايي سهرم هيئاووته سهر خاك
كه من خاكم له لاله و سه بزه واتي مي رگ و مه ل چيبكه م؟
به بئ من نه ي نيگاري شوخي سه ربه ستي به عيشوه و ناز
نه بوو جاري بفرمووي بئ فه قهس له م تهيري دل چيبكه م؟
زهمانه ت دوژمنه (راجي) چ ته دبيري نييه نه سلهن
نييه ريگه ي منيش وهك تو له سهر نه م داوه سل چيبكه م؟

(۳۰) فانی (۱۹۱۰-۱۹۷۳)

نهشتهری دوری

نهشتهری دووری له جهرگی پر جه خاڤم دایه وه
شه معی پوخساری له دیدهی بی خهوم شارایه وه
گه نجی من رۆشتوو رهنجی فیرقه تم بو مایه وه
چی بکه م نهی هیزی دل بی چاوی کالت چی بکه م؟
بی ته ماشای بهژن و له علی لیوی نالت چی بکه م؟

.

..

(۳۱) مه لا غه فوری ده باغی (حافزی مه هابادی) (۱۹۲۵-۱۹۹۰)

به رقی بزهی نیگارم گرتمی له ریوه چبکه م؟
وهک که کره تاله زارم بارم له لیوه چبکه م؟
لای دل بهری عه یارم جوابم جنیوه چبکه م؟
دهردم گرانه یارم حالم په شیوه چبکه م؟

۳۲ (موحسین قه ره داخی) دینشین (۱۹۷۶-)

نه من گهر بو جوانی تو نه پیوم قور بلی چبکه م؟
له نیو مالم هه تا ده مرم نه بینم دور بلی چبکه م؟
نه گهر ئیتر له بی تویی به رۆژ و شه و سه دای شینم
نه گاته گوئی نه وینداری کچان و کور نه بی بلی چبکه م؟

نه سیری دامی عیشتم خهستهیی دهردی دلم چ بکه م
له تو دایم پره قه لبم له خوم گهر غافلیم چ بکه م
نه شیخ و زاهد و سو فیم، نه قازی و واعیز و مو قتیم
نه دیوانه م، نه فه رزانه م، نه زانا و عاقلیم چ بکه م
له دهرکی پیچ و نه شکه نجهی سه ری زولفت په ریشانه م
نه ترسم هل نه بی جارئ، خودایا موشکلیم چ بکه م
له سایه ی خاری هیجرت دامه نم پر گوئل له نه سرینه
نه گهر گاهی دهنالیم لیم مه رهنجین بولبولیم چ بکه م
بلیم چی دهری دوون گهر چاوی ئینعامی به نه نعامه
نییه خو غهیری فرمیسک و هه ناسه حاسلم چ بکه م
بلا با مامه سو فی ناگرم تی بهر نه دا وه عزی
سرشته ی عیشتی خوبانه نه من ناب و گلیم چ بکه م
نومیدی دیده نی یارم هه یه تاهیر له مه و پاشیش
خهریکی نه زم و ته رتیبی خه یائی باتلم چ بکه م

***

۲

نیساری ری کسه سئ سه د گه وه هری یه کتا نه که م چ بکه م
به شه مسئ مانگی دل پر شوعله و نه حلا نه که م چ بکه م
له قاپی پیری مه یخانه ده می هانا نه که م چ بکه م
به نووری باده که شفی زولمه تی ته قوا نه که م چ بکه م
به شه معیکی وه ها چاری شه ویکی وا نه که م چ بکه م

سه حیفه‌ی خاترم توّمارى ئالام و سووهدایه
به بالام کیسوه‌تی غه‌م وه‌ک خه‌لاتیکی سه‌راپایه
هه‌زاران گه‌نجی خانه‌ی ره‌نجی هیجری دل‌به‌رم لایه
له خه‌زنه‌ی دل‌مه‌دا هه‌ر چی هه‌یه، هه‌ر داغی سه‌ودایه
ده‌سا ئه‌م نه‌قده ده‌ردی عیشتی پی سه‌ودا نه‌که‌م چ بکه‌م

به مه‌ستی شوهره نابی تا نه‌گه‌یته مه‌سته‌به‌ی خه‌ممار
مه‌ده‌د بگره له عیشوه‌ی چاوه‌کانی چه‌زره‌تی دل‌دار
خیلافی عیشته‌ عوجب و خو‌په‌رستی و کیبر و عه‌یب و عار
له‌گه‌ل ده‌ستی مه‌لا ری ناکه‌وی زونناری زولفی یار
وه‌کوو شیخ ئیختیاری مه‌زه‌به‌ی ته‌رسا نه‌که‌م چ بکه‌م

ده‌ریغا سه‌یلی غه‌م نه‌یه‌یشت له هه‌ستیم نوون و ئاساری
ته‌بیبی ده‌ردی دل نه‌یه‌یست ده‌می نالینی بيماری
له پرشه‌ی خوینی من خو‌ی لا ئه‌دا ره‌ندی جه‌فاکاری
له‌ریی ئه‌و شو‌خه‌دا خو‌م کرد به خاک پیی پیا نه‌نام جاری
ده‌سا خاکی هه‌موو عاله‌م به‌سه‌ر خو‌ما نه‌که‌م چ بکه‌م

زه‌مانیکه که ئاشوفته‌ی نیگاهت مه‌ست و مه‌ده‌هۆشه
عه‌زیزم رۆزگاریکه که خو‌شم لا فه‌رامۆشه
دل‌ا بی سووده دانیشتن له ئه‌م سووچ و له ئه‌و گو‌شه
ده‌میکه شاری پر شو‌ری موحه‌به‌ت مات و خامۆشه
به قانونی ته‌جه‌ننون شو‌رشئ ئینشا نه‌که‌م چ بکه‌م

دلم پر مهینه ته شادیم غه می دووری له پئی سهریه
ویسالم وهسوه سهی هیجره خه یالم عیشقی تو بهریه
فیدای سایه ی هوماییکم که عالم شیتی سیبهریه
له چاوا نم نه ما بو گریه، نوبه ی سه جده بهر دهریه
سیاسالم نه باره، نوژی ئیستسقا نه کهم چ بکه م

ره فیقی هه مدهم ناهه شهرابی عیشره تم دهمعه
غولامی سووتن و تاوانه وهم په روانه و شه معه
له ته عنده ی ناکه سان بیستن عوقوولم قاصرا لسمعه
له سهر تو م دوشمنه دنیا، قه زییه م مانع الجمعه
که تهرکی تو نه کهم، تهرکی هه موو دنیا نه کهم چ بکه م

ئه یا نه شکی جه فای جانان به کول جاری له سهر روو به
ئه یا به ختی ره شم وهک زولفه که ی پر پیچ و واروو به
دلی زارم! له کونجی سینهدا بی دهنگ و نوستوو به
به جیماوم له یاران، نابهجی ماوم، نه جهل، زوو به
به مردن له م قوسووری ژینه ئیستعفا نه کهم چ بکه م

له مه کتووی دلمدا غهیری دهرد و غه م نییه مه توی
له ته گیری ژیانمدا جه مائی دل به ره مه نوی
به مه یلت فانییه تاهیر مه کهن یاران خه یائی وی
ئه وا له یلا به روژی حه شر ئه دا واده ی لیقا مه حوی
هه تا قامی قیامهت ناه و واوه یلا نه کهم چ بکه م

لہ تاریکی ژيانا دلّ به وينه‌ی شه‌م نه‌که‌م چي بکه‌م
گولائهي خوين به نالا و بهيره‌ق و په‌رچهم نه‌که‌م چي بکه‌م
نه‌گهر شه‌رتي نه‌وينداری په‌ژاره و ماتهم و دهرده
دلي خوم نوقمي گيژاوي خهم و ماتهم نه‌که‌م چي بکه‌م
نه‌وينداراني دنيا گشت به وه‌سلي يار نایل بوون
به خويني جهرگي خوم ره‌فعي خهم و نه‌سته‌م نه‌که‌م چي بکه‌م
وه‌کوو ديوانه وه‌يلاني هه‌واري چولي مه‌حبوبهم
به‌سه‌ردا خاكي هيجران و فيراقي شه‌م نه‌که‌م چي بکه‌م
له عه‌شقي ئاوريني زين هه‌زاران کاکه مه‌م مردن
نه‌من شورش له‌سه‌ر ريبازي خويني مه‌م نه‌که‌م چي بکه‌م
له چاوي ميژووا خوينم وه‌کوو نه‌سرین قه‌تيس ماوه
نه‌گهر هيرش به‌سه‌ر ميژوودزي عالم نه‌که‌م چي بکه‌م
هه‌تا زولمه‌ت بسووتينم هه‌تاوي کويله ده‌ريينم
گر و کلپه و بليسه‌ي ئاوري دلّ جه‌م نه‌که‌م چي بکه‌م
په‌ريزادي نه‌وينم ديل و يه‌خسيري قه‌لاي ديوه
له‌سه‌ر نه‌و، سيبه‌ري نه‌م ديئه‌ديوه که‌م نه‌که‌م چي بکه‌م

له گول و گولشه‌نی بیسه‌روی ره‌وان من چ بکه‌م
له سه‌ری زولف و له رووی سونبول و سوینسن چ بکه‌م
گیانه لومه‌ی نه‌ته‌وی هو بوو که نه‌مدی رووی تو
ناینه‌ی رووم نییه‌تی رووی وه‌کوو ناسن چ بکه‌م
نه‌ی نه‌سیجه‌تگه‌ره‌که‌م ره‌خنه له مه‌ستان مه‌گره
حوکه‌ی وا کردووہ قانونی قه‌زا من چ بکه‌م
به‌رقی چه‌خماغه ددها کاتی مه‌کینه‌ی غه‌یبی
به‌ره‌می من که له‌به‌ر بایه له سووتن چ بکه‌م
دیل و به‌ندیمه له بیری سته‌می شای تورکان
کوری زالی که نه‌کا بیری خه‌لاسن چ بکه‌م
ئاوری خیری گری ئاوری توورم که نه‌بی
شه‌وه، له‌و وادییه بی لاله‌یی روشن چ بکه‌م
حافزا قه‌سری به‌هه‌شتی به‌شه‌میراتی منه
له که‌لین و که‌له‌وا و کاول و قوژین چ بکه‌م

نهم هونراوه‌یه‌ی جه‌قیقی وه‌رگیرانی غه‌زه‌لیکی حافزی شیرازییه که نهمه

ده‌ستپیکه‌که‌یه‌تی:

بی تو ای سرو روان با گل و گلشن چه کنم؟
زلف سنبل چه کشم، عارض سوسن چه کنم؟

«حافظ شیرازی»

۳۶ مام ریباز

که من کوردم ژیان تالّ بی له ژین دهعوا نهکهه چ بکهه
له ئاگردا بسوتی ئهه که خۆم فیدا نهکهه چ بکهه
له تورک و فارس و شوقین هه تاکهه هه تاکهه من
ژیانم بوو به به حری خوین جهلاد ریسوا نهکهه چ بکهه
به هاریکم نه بینی من که عومرم هه ر خه زانیی بوو
به بی خوشی ژیان رویی ئه جهل سهودا نهکهه چ بکهه
له عومرمدا که شک نابهی نه خوشییهک نه شادبوونی
دژی یاسایی جهرگسووتان شه ری به رپا نهکهه چ بکهه
به چی نهوعی به چهن سالان له هاوارم ده بن حالی
له خو خوری له یه ککوشتن ته مهن کو تا نهکهه چ بکهه
ئه گهر ریباز به چاو نه ت دی که رپویشتی وه کوو زوری
به بی دهو له ت به بیخه مخوار ته مهن ئاوانه کهه چ بکهه

زیکری وهفا

تهرکی دنیام کرد له بهر نه و ناکات برپوا دهمن چیبکه م
دئی رهقی نه رم ناکات نه گهر شه کوا نه که م چیبکه م؟
هه موو ته مه نم ده به خشم به نیگای دوو چاوی مهستی
ده ئی هه ردی و پیرترده بی ناکات سه ودا ده من چیبکه م
گهرچی له ده ریای خه یائم نه و دور و له عل و مه رجانه
هه رچیم کرد دهستم پیی ناگا نه گهر نزا نه که م چیبکه م
شیفا و ده وای گشت ده ردیکه ماچی شیرینی لیوی نه و
بو عیلاجی تالی ژینم، دهستم به نه و ناگا چیبکه م
به فواره ی نه سرینی چاوم دیده و گلینه م له ده ستدا
مه کۆی ئیلهامی شیعرم بوو وشه و سهروام نه ما چیبکه م
(کۆسار) ته نیا له ئاست راستی سه ری به رزی ده کات نه وی
له خانه قای عیشقی نه ودا نه که م زکری وهفا چیبکه م؟

۳۸ غائب

که من دوورم له رووخساری نه گهر زاری نه کهم چ بکه م؟
که غائبیم له دیداری به دل چاری نه کهم چ بکه م؟
به شهوگاران ده کهم یادی به روژان مهست و ناواره
به دل یادیکی وی جاری له رووخساری نه کهم چ بکه م؟

که من دوورم له رووخساری نه گهر زاری نه کهم چ بکه م؟
که غائبیم له دیداری به دل چاری نه کهم چ بکه م؟
به شهوگاران ده کهم یادی به روژان مهست و ناواره
به دل یادیکی وی جاری له رووخساری نه کهم چ بکه م؟

غائب

له شادی بهش براوم بهش براوم نهی خودا چبکه م؟!
منی بیدل کهوا غه م بهش دراوم نهی خودا چبکه م؟!

غائب

له گفتوگوی شهوی دوینی حه بیبیم دابرا چی بکه م؟
شهراری ناتھشی فیرقته له سینهم هه نگرا چی بکه م؟
وتی من لات نه روم و شه معی روم خاموش نه کهم من وتم
دلھی په روانه کهی من گهر له دهورت هه سوورا چی بکه م؟

ته ماشاڪهن چلُون دهشتودهرم گرتوتته بهر ياران
وهكو مه جنوون سهرم بؤ جهبلى لهيلا داخرا چى بكهه؟

له زينداني دلا ئه و دولبهرم كوت كردووه نه روا
ئه گهر وهك بولبولئ دهرچوو له دهسم و هه لئرا چى بكهه؟

ئه لئين جانانه ته شريفى به رهو لاي ئيمه دئ قوربان
له خوشى وهسلئ گهر نارام و سه برم لئ برا چى بكهه؟

كه سه يري كردهوى خوم كرد وتم ياره ب سيبا چارم
هه موو كات خوم نه گه وزينم له ناو خاك و قورا چى بكهه؟

هه تا هم شاكرم به و نيعمه تهى خودا كه پيى داوم
ئه گهر رازى نه بم خه لقه ، له نيئو بهرگى شرا چى بكهه؟

سرى عيشتم به دل پاراستبوو ئابرووم نه چئ (نوونه)
به به دناوى كه ناوى من له دنيا دا زرا چى بكهه؟

غائب

كيشى شيعر (هه زه ج)

۳۹ رهشید

دهمیکه خانه قای مه حوی به بی تو مات و خاموشه
به قانونی ویراسه ت (ئه سهه د) ی پیدانه کهم چیبکه م؟

۴۰ سدقیی

بناغهی غه م به قوربان گهر له سهنگی روو نه کهم چیبکه م؟
به ناچاریی ره فاقه ت گهر له گه ل مردوو نه کهم چیبکه م؟
هه موو مانگ و هه موو سائم له گه ل عه قل و دل و مالم
ئه گهر سهرفی به جاریکی به ماچی روو نه کهم چیبکه م؟
به داخ و چه سره ت و جهوری ره قیبی وا وه کوو مه جنوون
له گه ل ریزی درنده و جانه وهر خوو نه کهم چیبکه م؟
له تاریکی شهوی یه ئدایی دووری گهر تولوعت بی
وه کو سو فی له خوشی شیخ، که های و هوو نه کهم چیبکه م؟
په ریشانه دلم ئه مرؤ به دوو زولفی په ریشانت

له بهر ته نبی نه گهر چه بسی به تائی موو نه کهم چیبکه م؟
له تهخت و بهختی وهسلت گهر نه بی کامم به ناکامی
وهکوو وهحشیی له فام و دین و هوشم فوو نه کهم چیبکه م؟
له ئیش و نیشی هیجرانت به بی هوشیی دهئی (سدیقی)
به ئی یاران وهکوو قومریی نه گهر کوو کوو نه کهم چیبکه م؟

۴۱ شه فیق

زه لیلی زولمه تی نه فسم به بی ره می خوا چیبکه م؟
به جیفه دل ده کهن مائیل، له دوس نه فس و ههوا چیبکه م؟
نه سیری نه فس و شهیتانم، غه ریقی به حری عیسیانم
به بی که شتی شه فاعات و نه جاتی موسته فا چیبکه م؟
عمهل مادر، پدهر ئیحسان، قه بر گه هواره، ته قوا شیر
به بی نه عمال و ئیحسان و به بی ته قوا خوا چیبکه م؟
له نیو تو ماری نه عمالم به غهیری شهر، نییه خهیری
منی بی زاد و بی توشه له ری بی ئینتیها چیبکه م؟
نه گهر دهستی نه جهل لییدا له ته پلی ری حله تا ناخر
چلون بیمه سه فی مه حشر، زه لیل و رووسیا چیبکه م؟
دهمی قامی قیامت گهر خه لایق دینه سهر میزان

منى مه خجوجل و شهرمه نده خودا رۆژى جهزا چيبكه م؟
 به بى سهنگى محهك وهرناگرن نهقدى عه مهل، سوبحهى
 كه من خالىي له ئىخلاسم له گهه توشه رپا چيبكه م؟
 له سههه پردى سيرات مهردى خوا دىن و دهچن وهك بهرق
 نه من لهو رۆژه داموم، خودا بى دهست و پا چيبكه م؟
 له رۆژيكدا كه دهستينن جهزاي گهنجى عه مهل، جهننهت
 به بى هيچ مايه و نهقدى نه من لهو رۆژهدا چيبكه م؟
 دلم بو فهيزى مهردىكى خوا زور تاليبه، چونكه
 له خووه خونچه ناپشكوى به بى بادي سهبا چيبكه م؟
 نه ئىي سهرههنگرم رۆژى برۆم تهنيا به دنيا دا
 ههتا نه مرم بلىم بو خوم خودا چى چيبكه م خودا چيبكه م؟
 له تارى زولمهتى نهفسا (شهفيق) ئىسته به داماموى
 نه ئى ههردهم به بى شهمسى وجوودى موستهفا چيبكه م؟

٤٢ ميرزاي ههورامى

قسهى زل زل

نه رى نه مروود! زه حاكى! دهور! دهبيركولى فيتنه و فهساد!
 بهر به يانيان له قاپى حهق، مه رگت داوا نه كه م چ بكه م
 سازمانى حقوق به شهر شهرمه نديه له عالهمدا
 نهو به شه ره خه يالبييه، يادى (عهنقا) نه كه م چ بكه م
 نهى دريغا، شاخه كانى وهلات هه موو، ههور و ته مه
 له بهر ههور و ته مى شاخان، روو له سه حرا نه كه م چ بكه م
 ميژووى گهلان، سه ما نه كا بو گه لى خوى، كه نازاده
 ميژوونووسى كورديش نه ئى (نه رى هو له يلا) نه كه م چ بكه م
 نه گهر نه بى پياويكى له حائزاني ژير و چالاك

قسه‌ی زل له‌گه‌ل تووبا و ره‌عنا و سه‌لما نه‌که‌م چ بکه‌م
ره‌هبه‌ریکی گه‌ل و ئایین نه‌بی بو من، ناعه‌لاجم
ئه‌حه و جه‌له و مچه و عه‌زه، سه‌رۆک مه‌ولا نه‌که‌م چ بکه‌م
ئوچی تیکه‌وت په‌نجه‌کانم، نه‌یتوانی تیلا رابگری
به ته‌زیجی سو‌فیانه (سبحان الله) نه‌که‌م چ بکه‌م
که (میرزایی) به جه‌سه‌رتی چه‌رخ‌ی فه‌له‌ک گیرۆده بوو
بو ئاواته مه‌ردانه‌که‌ی، مه‌دح و سه‌نا نه‌که‌م چ بکه‌م

٤٣- په‌ری قه‌رده‌داغی

که من هه‌موو گوئزارم چوو به‌دل هاوار نه‌که‌م چیبکه‌م
به‌دل داوای گوئی به‌هار له‌لای به‌هار نه‌که‌م چیبکه‌م
منی تینوو بو قومئ ماچ له ده‌شتی غوربه‌تا بی که‌س
ستایشی لوتفی کانی و ئیوی روبر نه‌که‌م چیبکه‌م

٤٤- عاجز

له عیشقی چاوی غه‌ممازی غه‌زه‌لخوانی نه‌که‌م چ بکه‌م
له نازی تاوسی چین، سینه سوزانی نه‌که‌م چ بکه‌م
عه‌جائب مانگی چارده‌م دی، دوو مانگی یه‌ک شه‌وه‌ی پی بوو

له گهڻ ډوو زهره له تهرتیه بهیرانی نه کهم چ بکه م
 له باغی یار که جاری بووی گوئیکم کرد فیراقتم بوو
 نیتر جانم فیدای خاوهن گوستانی نه کهم چ بکه م
 شه رابی له علی نیوی گهر بخون وهک من دهن ریسوا
 مه کهن نومم که فیکری مهیلی جارانی نه کهم چ بکه م
 ره قیبی سهگ سیفهدت مه نعی ویسائی یاری نی کردم
 به نه فکر خوم هیلاکی تیری موژگانی نه کهم چ بکه م
 له غم تازه خه لاس نابی دئی دیوانه و مه قتون
 نه ما سه برم خه یائی خه دد و خالانی نه کهم چ بکه م
 له چه سره ت رووی له یلا عاجزم مه جنوون سیفهدت ناچار
 وهکو بولبول له دهوری گول سه هر خوانی نه کهم چ بکه م

۴۵- مه لا چه سهن فهیزبه خش

وه تن دهستی چه فا کوتا له شارانت نه کهم چی بکه م
 په تی توله له گهر دن گشت نه یارانت نه کهم چی بکه م
 ته م ومهینه ت، سوپای نه گبه ت، ته نی ئاسمانی ناخی کورد
 له بهر بیوازی من تهرکی دیارانت نه کهم چی بکه م
 ژیان و ئهرکی ناخوشی له سه ر خه لکی هه ژاری کورد
 بریویه چه رگ و دل شین بو هه ژارانت نه کهم چی بکه م
 هه تا نه م نیشتمانه ی من له ده س داگیرکه رانایه
 په نا بو شاخ نه به م روو له هه وارانت نه کهم چی بکه م
 له ب و پرزگاری گه ل هه ر که س، نه چیته ریزی تیگوشان

تف و له عنه ت له وان بی به ند و بارانت نه که م چی بکه م
له چین وتویژه کانی کورد نه خوازم بین و یه ک بگرن
به هیژیکی ودها راوی جه بارانت نه که م چی بکه م
هیوادارم کورانی گهل هه موو بو تو له تیکوشن
ته مه ننا ی هیژیکی شیری شکارانت نه که م چی بکه م
هه ئوی دوندی چیا ی بهرز و پلنگی شاخ و پیده شتن
نه گهر سهیری گورهی شاخ و بنارانت نه که م چی بکه م
وهرن هه ئمه ت بهرین تیکرا هه موو بو تو له یه ک چاری
قه لاجوی دژ له کویستان و له ئارانت نه که م چی بکه م
ودها هه وری چه فا بائی به سهر نه م خاکه دا کیشا
له بهر ویرانی ژینگه روو له غارانت نه که م چی بکه م
دهروون پر ژانه بو ژینی گه لی کوردی سته م لی چوو
له بهر دلتنه نگی مه یلی سهر نزارانت نه که م چی بکه م
گر و تینم هه موو ژینم له پیناو خه لکی کوردستان
نه گهر من دانه نیم خزمه ت به یارانت نه که م چی بکه م
خه یال و بیری رزگاری که دای له میشک و دل (ئارام)
له گهل گوری کوران روو له جه شارانت نه که م چی بکه م

٤٦- نوونه

کیشی شیعر (هه زهج)

له گفـتوگۆی شهوی دوینئ حهـبیبم داـبرا چی بکهـم؟
شهـرارهـی ئاتهـشی فیرقهـت له سینهم ههـنگرا چی بکهـم؟

وتی من لات ئهـرۆم و شهـمی روم خامۆش ئهـکهـم من وتم
دئهی پهـروانهـکهـی من گهر له دهـورت ههـئسوورا چی بکهـم؟

تهـماشاکهن چلۆن دهشت و دهـرم گرتۆته بهـر یاران
وهکو مهـجنوون سهـرم بۆ ههـبلی لهـیلا داخرا چی بکهـم؟

له زیندانی دلا ئهـو دولبهـرم کۆت کردوو هـهـروا

نه گهر وهك بولبولئ دهرچوو له دهسم و هه لئرا چي بكهم؟

نه لئن جانانه ته شريفى به رهو لاي نيمه دي قوربان
له خوشي وهسلي گهر نارام و سه برم لي برا چي بكهم؟

كه سهيري كردهوي خوم كرد وتم ياره ب سيبا چارم
هه موو كات خوم نه گه وزينم له ناو خاك و قورا چي بكهم؟

هه تا هه م شاكرم بهو نيعمه ته ي خودا كه پيي داوم
نه گهر رازي نه بم خه لقه ، له نيو بهرگي شرا چي بكهم؟

سري عيشتم به دل پاراستبوو ئابرووم نه چي (نوونه)
به به دناوي كه ناوي من له دنيا دا زرا چي بكهم؟

٤٧- شوانه نه حمهد

سه رچاوه: ٤٤٤ شهو

به بي به هاري پروت، من له نيو گول چ بكهم
هه ر تو دلي مني، من به بي دل چ بكهم
عه شقي تو له دلما هيلانه ي كردوو
وهك مه ليكي بالشكاو، له سه ر چل چ بكهم

۴۸- ناسۆ

بیزاریی

که گهل رۆیی به ره و دواوه، له گهل پاتۆل قولاڤ چ بکهه؟
نه ما کاروانسه رای خوشیی، له گهل مردوو دلاڤ چ بکهه
ئهوا راوچی له سیپه یدان، له نیو پۆری شلاڤ چ بکهه؟
به دل دلداری نابینم، له شاری بی دلاڤ، چ بکهه
گویت تیدا نییه ئه ی باخ، له قومری سه ر چلاڤ چ بکهه

خه می نان و ته می بیره و له هه ر لای شه ری ناوه
ئه وه ی هۆی شادمانی بی فه قهت هه ر نیوه که ی ماوه
شه قامی پاکی دلداری، خه یابانی ته ئه و داوه

چەمەن پاراوی خویناوه، چناریش بەژنی چەمیاوه
نەرۆم لەم شارەوێرانە؟ ئەدی ئەهلی دڵان، چ بکەم؟

بەوہ لالاہی درۆ ناکەم، بلیم من خەلکی هیچ کوی نیم
لە شاری خۆم غەریب ماوم، دەلەرزەم عەینی داری بیم
نەکەس ناسیمی ئەو جۆرە، نەکەس پرسی ئەری من چیم؟
غەریبم دەچمە هەر شوینی، دەلیی خەلکی ولاتی دیم
کەسم لی بوونە بیگانە، لە هاورییی فلان، چ بکەم؟

نە هەنگوین، شیرینی ماوه، نە پیکی بادەکش تالیی
سەرم پڕ شۆر و دڵ پڕ تین، پیالەہی نەشنەکەم خالی
نە شیعریکیش دەبیستم گەر بەدا بۆنی قسەہی نالی
لە هەر کووچەہی رەگی شارا، دەچۆری خۆینی خۆمالی
دلی شاریش بە دەست خەلکە، لە شاری غافلان چ بکەم

دەبی بۆ کاکی مزگەوتیم، ئەوہندە سارد و بی تین بی
لە موسیقە و لە نایینی کەسانی دیکە پڕ قین بی
هەتاکەہی قیبلەہی ئەم خەلکە پەرۆی سوور و رەش و شین بی
دەرۆم ئەم خاکە پیروژە ہەزاران ہیندە شیرین بی
ملەہی تیدایە ناخر من لە نیو خاکی ملان چ بکەم

خەمی من کوا خەمی فارس و عەرەب یا ئەجنەبی و تورکە
هەتاکوو ئاو ہەبی هاورئ! ئەتۆ کەم روو لە ئاور کە
خەمی نالیکیی ئەم خەلکە لە شیعرا ژانە ہەم برکە
ئەمن ہەر بیستبووم سالان ئەگەر ئاسک سل و سرکە

له سيبهر رهودهكهن ياران، له نيو كوري سلان چ بكم

برا ليك بوونه دژكار و نهما واژهي برا و خاله
به جي سوزي دلي ناشق، به ناخ سهودا دهكهن، ناله
ئه بي حالي دلم چون بي له نيو نهم حاله بي حاله
مني گوزهي دلم دايم له بوتهي عيشقدا قاله
له نيو خاواني دل كالي نهديوي نيو كلان چ بكم

به جي ناشتي له شار و كيوشهري شار و ههراي شاخه
نهوهي له و نيوهدا ماوه، به شي حهسرهت، به شي داخه
له داخي نهم شهريه بي هويه سههمم حهسرهت و ناخه
برو سواره! عهمه دريژبي! -كه نه شبووي- ئيره كه ي باخه؟
كه شهوبو بوني خوي نادا، له بوني كاگلان چ بكم؟

وهه ايه تان و پوي دنيا، ده مي شينه و ده مي شايي
به كار چي دي مه قامي عاريهت ناغابي يا شايي
دهكهم شانازي به و ناوهي ده مي ني تا ده مي دوايي
وهه ز بوو روحي ناسوكهت، نهوهنده قومري ناسايي
له سهه ر پهلكي گولان نالي، له ناله ي سهه رچلان چ بكم؟

كه لار ۲ . ۱۱ . ۴۰۰

روزي جيهاني زماني دايك

۴۹- ئاسۆ

شارى دەمبەسراوان

ئە شارىكا ھەموو شەخسى دەمى بەسراوھ مەن چ بىكەم
ئەوھش ھۆى ناسىياوى بى دەمە و چاوه ئەمەن چ بىكەم

ئەگەر زەحكاكى ماراوى ئە مەغزى لاوھكان بخوا و
بەرەئىينەى بە ئالاىى ئەكا كاوه؟ ئەمەن چ بىكەم؟

ئەگەر بى و پىكەنىن قاچاخ كرى و دئدارەكان بەندى
ئە شادى و خوشى دەسكرد و مەى و قاوه ئەمەن چ بىكەم

بەلەعنەت بىخ ئەوھى خوینی شەھیدی دا بەنانی خۆی
نەما شادی و غەمیش ھەروا بەلێشاوھ ئەمن چ بکەم

ھەموو قامیشەکانی شاری ئەھواز تینوھ لێویان
لەخاکماندا نییە نان و شەری ئاوە ئەمن چ بکەم

لەمیژە خاکی من ھاواری ئازادی دەکا ھاوړی
شەری عالەم دەکا کورد و بەجیش ماوھ، ئەمن چ بکەم

ئەگەر گەل داوتی سازکا نەئیی پیرم لە کۆلی دە
بتریست و نەچیتە لای دەسی شاوھ؟ ئەمن چ بکەم

خەیاالی خواوھ نووری خۆری بگری ھەوری بی مایە
ئەگەر ئاسۆ لەسەر پەیمانەکەى ماوھ؟! ئەمن چ بکەم

ئاسۆ

بۆکان ۴ . ۵ . ۱۴۰۰

٥٠- ئاسۆ ٣

بارانی هاوین

له گرمه‌ی هه‌وری باران‌پێژ له هاویندا خودا چ بکه‌م؟
به‌قای بۆ کۆ بووه‌ دنیا؟ له یاری بێ به‌قا چ بکه‌م؟

له میژووی کوردی به‌دبه‌ختا نه‌ پاشا بوو نه‌ ده‌رباری
ره‌قیب یاره‌ببی رووی ره‌ش بێ! له کاخی شیعییا چ بکه‌م

ده‌م شل بوو نه‌ وه‌نده‌م زه‌مبی شیعی شهل، به‌ره‌سمی کرد
له عه‌سریکا که بێ فه‌رقه‌ که‌ناره‌ و بۆرییا چ بکه‌م

به ئی ژین خوشه یه کسان بی به لام کوا بو هونه ر وایه؟
له عه سړیکدا که یه کسان بی قسه ی شاه و گه دا چ بکه م؟

منم نه و شاعیره رینده ی که پاشای شیعی دلداریم
حه یاناکه ن هه سوودانم، له شه خسی بی هیا چ بکه م؟

گه ئی هه ن دژبه رن هه تتا که ماهواره ش وه عاسمان خه ی
منی عه رزی نشین ئیدی له نه ستیره ی هه وا چ بکه م؟

به له عنه ت بن نه وانه ی وا له پاکی ره و ده که ن بی خود
له سه ر سه فحه ی مه جازیدا له زوئمی بی خودا چ بکه م؟

نه وه ی وا تال دهنوشی و شیرن نه دوی پاکی هاوریمن
له وه ی ریشه ی له ژیر داری درو دا داکوتا چ بکه م

زهمان خوی حاکمی چاکه هه زاران رازی دهرخستون
زهمان تا داوه ری من بی له حوکمی نه شقیبا چ بکه م

سه ری سه ودای نه وینی تیانه بی هه ر دژ به ناسویه
له قهومی پووج و بیکاره و هه واداری ریا چ بکه م

ناسو

بوکان پوشپه ری ۹۹

۵۱- ئاسۆ ۴

چ بکەم

کە تۆ پۈیشتى جیت هیشتەم، ئەمن ھەر شین نەكەم چبکەم؟
ئە پۈوی تالەى رەشم نامەى عەمەل رەنگین نەكەم چبکەم؟

ئەوئندە کال و مندالی ئەوینی تۆم ئە پەنجادا
ئە حوجرەى عەشقتا ئەمشە و کەمى تەمرین نەكەم چبکەم؟

بە دلتەنگى ئە فرمیسکەم دروس کەم جەوھەرى پۈشن
ئە نووسینی بە دوورەنگى، ئەمن ئەفرین نەكەم چبکەم

قه لَهَم رهنگینهکان نه مړو دهمی سوور و دهمی شینن
له داخی وان نه گهر تهرکی خه ت و نووسین نه که م چبکه م؟

گه زیزه م که و ته بهر سه رمای چله ی بی په حمی زستانی
نه گهر شینی شنه ی شه و بو و گو و نه سرین نه که م چبکه م؟

به هاره و تازه کوستانه ی سه رم خالخاله ی ناچیتو
له داخی پایزی پیری، په له ی هاوین نه که م چبکه م؟

هه تا خوین نه رژی لَه م خاکه ولامی ویستی که س ناده ن
به فرمیسی که می خوینم وشه م خوینین نه که م چبکه م؟

گوئی سوورم له بهر توپه، نه من فهرهادی دهورانم
به چیژی نه شقی نه م خاکه، و ته م شیرین نه که م چبکه م؟

فیدای نه و خاکه بی ناسو که تو ی په روه رده کرد بو من
دلَم بو عشقی نه م زیده نه گهر پر تین نه که م چبکه م؟

محمد مه د سه عید نه جاری

ناسو

۹۲ بوکان

۵۲- ناسۆ ۵

باغی بی گول

به دل دلداری نابینی، له شاری بی دلان چبکه م؟
گولت تیدا نییه ئه ی باخ! له باخی بی گولان چبکه م

چه مه ن پاراوی خویناوه و چناریش به ژنی چه میاوه
نه رۆم له م شاره ویرانه ئه دی ئه هلی دلان چبکه م؟

غهریبم، ده چه ههر شوینی ده ئیی خه ئکی ولاتی دیم
که سم ئی بوونه بیگانه، له هاوپی یی فلان چبکه م؟

لە ھەر کووچەى رەگى شارا دەچۆرئ خويتى خۆمائى
دلى شاريش بە دەس خەلكە، لە شارى غاقلان چبکەم؟

ئەمن ھەر بيستبووم جارن كە ئاسك وا سل و سرکە
لە سيبەر رەو دەكەن ياران، لە نيو كۆرى سلان چبکەم؟

دەرۆم ئەم خاكە پيرۆزە ھەزارن ھيندە شيرين بئى
ملەى تيدايە، ئاخىر من لە نيو خاكى ملان چبکەم؟

منى گۆزەى دلم دايم لە بۆتەى عيشقدا قالە
لە نيو خاوانى دل كالى، نەديوى نيو كلان چبکەم؟

برۆ سوارە ەمەدریژبى-كە نەشبووى-ئیرە كەى باخە؟
كە شەوبۆ بۆنى خۆى نادا، لە بۆنى كاگلان چبکەم؟

وەرەز بوو رۆحى ئاسۆكەت ئەوئندە قومرى ئاساى
لە سەر پەلكى گولان نالى، لە نالەى سەرچلان چبکەم؟

سه‌روای چیبکه‌م؟ لای زه‌بوون

چیبکه‌م؟

که باسی کیو و شاخ و خاکی کوردستان نه‌که‌م چیبکه‌م؟
له پاسی زولفی پر لوول و قه‌دی باریک نه‌من چیبکه‌م؟
که پیشمه‌رگه‌ی دلیری کورد به غار هاتن به ده‌ستوبرد
له بو پرزگاری هۆزی کورد، نه‌من یارمه‌ت نه‌ده‌م چیبکه‌م؟
له زولمی زۆلی مام قاسم، له‌به‌ر غه‌دری نه‌بو جاسم
له داخی جاشکی پا سم، نه‌گه‌ر شو‌رش نه‌که‌م چیبکه‌م؟
که سه‌گ رۆیی به‌راز بیتن، له بو کوردان وه‌کوو پیتن
له به‌ینی نه‌م دوو داعبایه، که باسی خۆم نه‌که‌م چیبکه‌م؟
به من گه‌ر رهمه‌زانه، و یا ته‌مووزی جارانه
که هه‌ردووکی دژی کورد بی، که من غه‌و‌غا نه‌که‌م چیبکه‌م؟
له سایه‌ی مسته‌فای بارزان، له تیکۆشی گه‌لی کوردان
که‌وا نی‌زیکه ئاواتمان، نه‌من شایه نه‌که‌م چیبکه‌م؟
زه‌نوون پیاویکه بیچاره، به‌بی ره‌شاش و غه‌دداره
گیرفان خالی هه‌م له پاره، که به‌یتۆکان نه‌ئیم چیبکه‌م؟

چی بکه م؟

گرفتاری غه م، گهر ناره زوی سه ودا نه که م چی بکه م؟!
به تۆله ی عومری فه و تاو، مانگ و ساڻ ریسوا نه که م چی بکه م؟!
پروزا خونچه ی ناواتم، گه لای گول پاک ی با بردی
کزه ی دل به ختی ناله ی بولبولی شهیدا نه که م چی بکه م؟!
ژیان شیرینه، نه ما بوته که کره و ژاری مار نه مرو
به نیحسان، جووتی نوقلی سوور له یار داوا نه که م چی بکه م؟!
وه لای دا "هه تا نه مری قهت نه م ناواته پیک نایه!"
که وا بوو، حوکی نیعدامم به دل نیمزا نه که م چی بکه م؟!
له بورجی نیفره تا، فیرعه ونی دهوران پالی لیداو
نه گهر هاواری نیعجازی عه سای مووسا نه که م چی بکه م؟
سته م وا زوری هیئا و حه قشکینی وا له تام ده رچوو
ته مه نای رهسته خیز و مه حشهری کوبرا نه که م چی بکه م؟
غهریبی دهردی پی دام، تاکوو نه ژنوم تاقه تی ماوه
به روه مال هیمه ته رهوتیکی بی په روا نه که م چی بکه م؟!
ده لاین نه مواجی ده جله موژده ی نازادبوون کورد دینئ
له سه ر نه م قه وله تاسه ی شاره که ی به غدا نه که م چی بکه م؟
هه رهس سه نگین و ری به فرین، سه هوئبه ندانه دهشت و دهر
به واده ی بای شه مال بی گفتوگو، بروا نه که م چی بکه م؟!
نه گهر سه هوئ بلیم، لومه م مه که ن نه ی کومه ئی یاران
له تاوی خه م نه گهر جارا، قسه ی بیجا نه که م چی بکه م؟!

عه لی گه لایوئژا (ناگری)، تاراوگه ی لایپیژیک، نه لمان ۱۲-۰۱-۱۹۷۳

كۆتايى نىيە... ماويىهەتى